

2

MLA DIKA

1972

VSEBINA

Zorko Harej: Kakor drevo zakoreninjen v slovenski zemlji	21
Zora Tavčar: Zgodba o materi Zefi (nad.)	23
Prešernove nagrade	23
E. K.: In televizija v slovensčini?	24
Anton Kacin: Damir Feigel	25
Alojz Tul: Kako smo praznovali pusta	28
Ana Koncilija: Zvezda nad Trstenikom	29
L. D.: Studentje in zavest narodne skupnosti	29
Danilo Sedmak: Za volanom in pred avtomobilom	31
Za sodobne žene in dekleta	32
Anica Gartner: Koledniki (nadaljevanje)	33
Josip Kravos: Frnce Klefudra drugi (nad.)	35
Pod črto	36
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura	37
Vrtovi muz	39

Revijo izdaja uredniški odbor: Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač, Sergij Pahor, Jože Peterlin (glavni urednik), Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka in Edvard Žerjal (likovna oprema)

Zunanja oprema
EDVARD ŽERJAL

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno

Uredništvo in uprava: 34133 Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189 - Poduredništvo v Gorici: SKAD

Poštni tekoči račun 11/7019
»Mladika« - Trst

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

tisk »graphart« trst, rossetti 14
telefon 77 21 51

Slikar Tone Kralj - Prešernov nagrajenec

Med letošnjimi Prešernovimi nagrajenci je na prvem mestu slikar in kipar Tone Kralj.

Ni dolgo tega, ko smo v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu ob umetnikovi navzočnosti proslavili njegov življenjski jubilej. Ob tistem srečanju z njim je bila poudarjena velika umetnikova ustvarjalnost, ki je dobila svoj delni prikaz na umetniški razstavi v Lamutovem paviljonu v Kostanjevici.

Mi pa smo tedaj poudarili veliki umetniški prispevek Toneta Kralja predvsem na najbolj zapadni slovenski naračni meji. Tu je okrasil cel niz cerkva in jim s tem vtisnil izrazit narodnostno pomembni pečat, ki naj bo večni barvni spomenik ljudi, ki živijo tod in se zatekajo v tiski in sreči v božja svetišča.

Zaradi vsega tega smo zamejski Slovenci posebej srečni, da je dobil umetnik Tone Kralj najvišje kulturno priznanje in mu k temu priznanju čestitamo.

Nekaj reprodukcij njegovih del v tej številki naj mu izrazi našo misel nanj.

Posamezna številka Mladike stane 250 lir. Celoletna naročnina 2500 lir. Letna naročnina za Jugoslavijo 50 din. Letna naročnina za druge države je 6 US dolarjev ali enakovreden znesek v tuji valuti.

KAKOR DREVO ZAKORENINJEN V SLOVENSKI ZEMLJI

Zorko Harej

Prav je in koristno, da se spominjamo velikih ljudi, ki so nam bili luč v življenju, so narodu služili zvesto in ponižno, z bogastvom uma in z darežljivim srcem.

Zato je prav in koristno, da smo se danes tudi mi zbrali na tej svečani proslavi v čast pesniku Francetu Prešernu, prvaku med našimi pesniki, da veličamo njegova dela, da s tega večnega plamena odstranimo pepel pozabe, ki ga je na njem nemara pustilo izgorevanje naše nemirne in vročične dobe.

Starodavni narodi so videli v svojih velikih pesnikih preroke, jasnovidce, ki jim je bil pogled v skrivnosti človeškega življenja globlji in prodornejši, ki doumejo, kar ostalim ljudem ni dano, posrednike med to — in onostranstvom, občutljive in nadvse dovzetne sprejemavce človeških čustev in misli. In to po višji volji, ki izbira pota in ljudi po kriterijih, ki so nam nedostopni. Zato se pogosto zgodi, da ima okolica take ljudi za posebneže, izobčence, kadar jih tudi s silo ne izloči iz človeške družbe, ker družbi ni všeč, kdor se ji ne pridruži in se z njo, v vsem, ne družijo, kaj šele, če s ponavljanjem nekaterih resnic kvari v njih občutek ravnotežja.

S takimi mislimi sem se približal Prešernu, ko so me pred dnevi zaprosili, da bi o njem spregovoril na današnji Prešernovi proslavi, poetu, ki se iz majhnih razmer in skromnih začetkov nenadno dvigne v postavo svetovnega fomata, ki slovenski jezik, ki še ni imel dokončnega alfabeta, usposobi, da zmore izraziti i Valjahunov bes kakor tudi komaj zaznavni ljubezenski vznik v zalem ljubljanskem dekletu.

Že od osnovne šole dalje ste slišali, da je Prešeren naš največji pesnik, da je vsaj v izhodiščni fazi po motiviki in načinu pisanja podoben Italijanu Petrarchi, da je v slovensko poezijo vnesel te in one pesniške oblike, da je slovensko poezijo dvignil na evropsko raven; toda malokdo doda, da je taki veličini vzrok veliki Prešernov stvariteljski duh, njegova velika umetniška osebnost, velika duša, nadvse občutljivo srce; da je Prešeren velik, ker preveva njegovo pesem ganjenost, lirični zanos in je svojemu občutju in svoji misli dobil primeren izrazni instrument.

Za njegovo poezijo je torej velika umetniška osebnost, ki je ne moreš odpraviti s pavšalno etiketo literata ali, slabše, larpurlartizma; na kar bi utegnil morda kdo pomisliti zaradi prevelike literarne erudicije nekaterih njegovih pesmi, seveda v primerjavi z okusom današnjega človeka. V njem, da ne rečem pri njem, ker to ni bilo odvisno od njegove volje, govori življenje samo, neskončno, neizmerljivo. Pri tem se nehote spomnimo na Cankarja, ki je rekel o sebi, da stoji (s svojim delom) v areni življenja in je njemu napovedal boj.

Tudi med literarna prizadevanja je Prešeren krenil iz potrebe: Bürgerjevo Lenoro je prevedel v slovenščino in s tem dokazal Zoisu, ki je trdil, da se Bürgerjeva balada ne da dostojno presaditi na slovenska tla, da slovenski jezik zmore tudi Bürgerjevo mojstrovino.

Biografi poročajo, da je bil Prešeren v življenju nesrečen: revščina, pomanjkanje redne službe, neizpolnjena ljubezen, nerazumevanje in samota. Njegove osebne nesreče so se razlezele kakor velik madež, in prekrile, v njegovih očeh, svet, vesolje. Tako da so njegove nesreče zadobile kozmični obseg in se spremenile v ontološko

zlo, kjer mora človek živeti, kjer ne pomaga zatekati se v filozofske teorije ali se proti njemu zaganjati v nespametnem besu. Treba ga je sprejeti in, če mogoče, vdano prenašati. Prehod iz mikro v makrokozmos je pri njem naraven in večkrat sta oba sveta pomešana. V sonetih nesreče govori na primer o hrastu, ki »vihar na tla ga zimski trešne«, o siromaku, ki mu »je sreče dar bila klofuta«, kar se očitno nanaša na osebno tragiko. V istih sonetih so tudi stih bolj splošnega značaja, na primer:

»Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi,
skrb vsak dan mu pomlajena nevesta,
trpljenje in obup mu hlapca zvesta
in kes čuvaj, ki se nikdar ne utruji.«

Ali:

»... tam vidi gnezditi strupene gade
in tam brlog, kjer ima tigra mlade,
vzdig'vati vidi leva jezno glavo.«

Prešeren je rasel v okolju s krščansko tradicijo, ko je krščanstvo bolj kazalo svojo zunanjo, strukturno, morda dogmatično plat in je bila v ozadju njena duhovna vsebina, s poudarjeno socialno poanto enakosti in ljubezni med ljudmi, z gotovostjo božjega otroštva, z odliko deveterih blagrov. Odpor naravnega, svobodoljubnega in prosvetljenega Prešerna proti tistim, ki so omejevali in siromašili ideal, je bil razumljiv; še bolj razumljiv odpor proti tistim, ki so hoteli v imenu nauka, ki ima za eno glavnih premis človekovo svobodo, zagospodovati nad posameznikom in družbo; bil je odpor proti človeškim deformacijam nauka, ki ne bi smel imeti človeških dimenzij.

V slovensko duhovno sredino so silili tedaj razni miselni tokovi, predvsem iz Nemčije in Anglije. Kot napreden intelektualac in občutljiv človek je Prešeren čutil valovanje teh miselnih tokov, ne da bi katerega osvojil in si ga postavil za izhodišče svojih nazorov o svetu in človeku. Življenje presoja po naravni pameti in to presojo so motile včasih njegove osebne nesreče. Prešeren je bil konkreten, naraven in pošten: v njem ni poze, ni patosa, ni nič odvečnega. Kakor drevo, ki prenaša blisk, strele, vihar, povodnji, sonce in pomladno rast, vedno zakoreninjen v domači zemlji. Zato mu je bilo povsem jasno, da je njegov jezik slovenski, da pripada slovenski narodnosti in je protislovenstvo ali odklon od njega bodisi v smeri germansitva, kjer bi, kar je znano, njegova slava dobila veliko večjo razsežnost in bi tudi gmotno mogel zaživeti intelektualca dostojno življenje, ali ilirizma, proti redu, ki vlada v stvarstvu.

V tej ljubezni do slovenskega jezika in v takem pristopu k slovenski narodnosti je bil podoben drugemu velikemu Slovincu, škofu Antonu Slomšku. Tistemu Slomšku, ki je ob novi maši sklenil, da bo vsak prosti čas posvetil slovenščini, ki mu je tajitev jezika pomenila isto kakor tajitev lastne matere, ki je Prešerna kljub nasprotovanju psevdo-umetniškega, a vplivnega Bleiweisovega kroga in takrat potuhnjene in zavistne slovenske province, imenoval blagoslovljenega pesnika. Z druge strani pa je Prešeren zavzeto prebiral ljubeče besede, ki jih je Slomšek, učitelj preprostih in prijatelj ubogih, povedal v svojem pozdravnem govoru novim škofljanom; in je imel dan, ko je Slomšek prvič nastopil kot škof, za velik dan za Slovence.

A Prešernova veličina ni samo v njegovi dejanski in učinkoviti predanosti slovenskemu jeziku, v ljubezni do slovenske domovine, do njenih ljudi, ki o njih tako lepo govori v Elegiji rojakom:

Zemlja kranjska,
»glej, kak ljubi sreča tebe,
ti drži odprt svoj rog,
Kranjc, ozri se okrog sebe,
nje dari šteje krog in krog!
Skrite šteje gorá zaklade,
zmeri polje ti ravnin,
paš bogatih zelenjade,
šteje domove ti dolin!«

»Itaka ni b'la bogata
žita, vina, konj, ljudi,
tesna, majhena, gorata,
vendar davno že slovi,
ker jo ljubil je do smrti,
vsak ji sin ostal je zvest.«

Njegova veličina ni samo v njegovem nastopu, ki je pretresel zavest slovenskih ljudi, da so v njem spoznali sami sebe in svojo pot v smeri osamosvojitve, da so z njegovo pomočjo uvideli, da je narodnost dragotina, naj se nanaša na velik ali majhen narod, kakor je dostojanstvo človeka, prvaka v stvarstvu, povsem enako v majhnem kakor v velikem človeku.

Kar daje pojmu Prešeren veliko vrednost, je njegova umetnost, ki je použila vse njegove stiske, vso tesnobo in krhkost, skratka, vso človeško revščino, in jo povzdignila v višji svet poezije, kjer je tudi nemirni Prešernov duh našel mir in srečo.

(Govor na Prešernovi proslavi v Kulturnem domu 6. februarja letos)

Bil je hud udarec za Zefa. Čeprav je bil po malem vedno bolan, ni nikoli pomislila, da ne bo pri tem ostalo tja do poznih let. Tako rada sta se imela, toliko sta se namučila zaradi revščine, s katero sta začela, potem pa zaradi otrok. Zdaj, ko bo kmalu bolje, ko bi lahko takole zvečer sedela zunaj in se držala za roke, (spodaj bi šumela Sopota, pa bi se pogovarjala o Anici, kako si bosta z možem zidala hišo, pa o Manici, kako bo šla prvič v službo, pa o Petru, kaj bo šel študirat)... pa ti v lepem poletnem večeru ugasne kot steni pri večni luči. Da, tisti steni je moral nekaj pomeniti, ko je na veliki petek v cerkvi na lepem ugasnil, kakor da bi ga kdo utrnil. Tako je ugasnil tudi Joško. Zato bo prižgala na njegovi nočni omarici lučko, majhno večno lučko, da bo gledala iz teme kakor Joškove oči, ko toliko noči ni mogel spati in je z velikimi očmi strmел v temo. Lučka bo gorela in ona se bo pogovarjala z njim. O vsem, o otrocih, o gospodarstvu, o kravi, ki ima storiti. Ko se bo pogovorila, bo pomolila zanj in zaspala.

Tako je Zefa ostala v bajti sama, z lučko pod Joškovo podobo. Otroci so šli po svoje, dobro jim je bilo, samo Peter še ni bil preskrbljen. Da bi se le ne zgubil sam v velikem mestu! Začela je

Zora Tavčar

(nadaljevanje in konec)

ZGODBA O MATERI ZEFI

hoditi vsako jutro k zornicam, celo uro je bilo na faro in malo manj nazaj, ker je bilo malo navzdol. Za Petra! Kaj je že rekel, da bo? Profesor ali kaj. No, saj v soboto pride, ga bo že bolj podrobno vprašala, kaj je to. Jošk, on je bil bolj učen, vse sta govorila s Petrom. Kaj naj se meni ona, ki ni videla nikoli drugega kot dolino med Hrastnikom in Jelovcem in je vse življenje le plela in ribala in vardevala? Pa jo je Peter imel vseeno rad, to je čutila. Imel je mile rjave oči kot oče, po njej pa široke ličnice in široka usta, ki so se rada držala na smeh! Tenak je bil in bled, a še kar zdrav, če Bog da.

Bila je sobota in ni ji dalo, da ga ne bi šla počakat k avtobusu. Privezala si je čist predpasnik in na novo zvila že osivele lase v svitek in vsa lahna pohitela. Kaj bo rekel, ko ga ni še nikoli prišla čakati? Sram ga bo, se je domislila. Zdaj je gospod, v najvišjo šolo hodi, ona pa... pogledala je po sebi. Prav takrat je izstopil in jo presenečen zagledal.

»Mama!« In jo pred vsemi objel. Toliko, da ni zajokala, tako se ji je dobro zdelo. Še pod roko jo je prijel in jo mimo vseh odpeľjal po stezi proti mežnarjevi bajti. In prav na tisti poti ji je povedal, da se je premislil in se odločil, da bo menjal poklic.

»Rad bi živel za druge, kakor sta delala vidva z atom.« je rekel. »Dosti sem mislil na to in tudi z drugimi sem se posvetoval. Zdaj sem trdno odločen, Sel bom k frančiškonom in postal pater. Kaj pravite, mati?« Zefa ni vedela, kaj reči. Besede so ji zmeraj šle težko z jezika. Tudi je bilo to tako nepričakovano, da tako hitro ni mogla dojeti, ali sliši prav.

Prešernove nagrade

Tudi ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu je bila osrednja svečanost na predvečer v Ljubljani, in sicer v Operi, kjer so v navzočnosti visokih predstavnikov Slovenije ter zastopnikov zamejskih Slovencev iz Korške in Italije podelili najvišja slovenska kulturno-umetniška priznanja — Prešernove nagrade. Koncertni del svečanosti je tokrat izvajal Slovenski oktet, o pomenu Prešernovega dne je govoril akademik dr. Bratko Kreft, predsednik skupščine SR Slovenije Sergej Kraigher pa je po akademiji priredil sprejem.

Prešernove nagrade, ki jih je podelil predsednik Prešernovega sklada, akademik prof. Boris Zihelr, so letos prejeli:

- TONE KRALJ za življenjsko delo na področju likovne umetnosti;
- BOGO LESKOVIC za uspehe na področju dirigentske dejavnosti;
- PIA in PINO MLAKAR za življenjsko delo na področju plesne umetnosti;
- inž. arh. MARJAN MUŠIČ za življenjsko delo na področju arhitekture;
- SAVA SEVERJEVA za življenjsko delo na področju gledališča.

Poleg tega je bilo 15 ustvarjalcev z različnih področij nagrajenih z nagradami Prešernovega sklada; te nagrade so prejeli: ZVEST APOLLONIO za slikarsko in grafično delo; ALENKA BARTL - PREVORŠEK, za kostumografsko delo; ACI BERTONCELJ za pianistične dosežke; PETER BOŽIČ za roman »Jaz sem ubil Anito«; FRANCE FORSTNERIČ za pesnitev »Pijani kurcent«; KAJETAN GANTAR za prevod Plautovih komedij; PETER KERŠEVAN za realizacijo trgovske hiše Mercator v Idriji; FRANCI KRIŽAJ za režijo Elliotove drame »Umor v katedrali«; PETER LEVEC za pesniško zbirko »Brezkončni marec«; PAVLE MERKU' za Koncert za violino in orkester; RADKO POLIČ za vlogo v »Osvajalcu« in »Padlih angelih«; STAŠ POTOČNIK za režije televizijskih oddaj za otroke; EMIL SMASEK za radijsko dramaturško delo; JOŽE SNOJ za roman »Negativ Gojka Mrča« in MARLENKA STUPICA za dosežke na področju mladinske ilustracije.

Veseli smo, da je med nagrajenci tudi naš tržaški rojak, glasbenik Pavle Merku. Naše čestitke!

Prešernove proslave in druge manifestacije ob slovenskem kulturnem prazniku se vrstijo tudi po drugih krajih Slovenije. Posebno svečano obhajajo ta praznik seveda v Prešernovem mestu Kranju. Poleg drugih slavnosti so priredili tudi poseben teden slovenske drame v Prešernovem gledališču, ki poteka kot zanimiv pregled sodobne dramske ustvarjalnosti na Slovenskem. Prav tako so tudi v Kranju podelili Prešernove nagrade, v središču zanimanja in spominskih svečanosti pa sta bila Prešernov muzej ter pesnikov grob.

V praznovanje Prešernovega dne se razumljivo vključujemo tudi zamejski Slovenci. Razne prireditve in slavnosti smo pripravili na Tržaškem in Goriškem in prav tako na Koroškem.

In televizija v slovenščini?

Proti koncu preteklega leta je bilo večkrat govora o tem, da bodo v deželnem merilu tudi televizijske oddaje v slovenščini. Seveda niso izrazili te želje in prošnje samo Slovenci, niso sprejele te vrste resolucij samo kulturne in prosvetne organizacije, da omenimo samo Slovensko prosveto v Trstu in Zvezo slovenske katoliške prosvete v Gorici, nekaj upanja so dali tudi deželni funkcionarji.

Februar novega leta gre že h koncu, a o teh oddajah ni govora. Edino nekajkrat smo slišali našega deželnega poslanca dr. Draga Štoko, ki je v okviru Politične tribune govoril tudi slovensko. In televizorji se niso sesuli v prah, predstavniki neofašistične stranke so sicer malo pogodrnjali in protestirali, a tudi ti so se navadili in so zadnjikrat prenesli tudi slovensko besedo.

Upamo tedaj, da bomo vendar prišli do tega, da nam bo vsaj skromen prostor v deželnem okviru odmerjen tudi na televiziji. Kaj bi morali še storiti, da nas bi slišali odločujoči ljudje? Še prositi, ali si kar s silo izvojevati besedo kot dr. Štoka? E. K.

»A za frančiškana? Takega, ki pridiguje naokrog po misijonih?«
»Pridiguje in mašuje, mama. Duhovnik, ki ima dolgo rjavo sukno in majhno rjavo kapico na glavi. Boste kaj žalostni?«

»Žalostna? To bi bil naš ata vesel!« Pojokala je v predpasnik.
»Le pojdi, le, z atom sva vesela.«

Zdaj je bila zares sama in delala je z dvojno močjo, da bi Peter ne stradal. Da bi postal močan in okrogel gospod. Tudi Manica je pomagala in je po malem pošiljala domov. Kakšno nedeljo se je tudi oglasila, bila je lepa in čedno napravljena, o, Manico je marsikdo rad pogledal, posebno pa učiteljev Janez, ki je bil nekoč njen sošolec. Nič bi ne bilo slabega, če bi kdaj prišla skupaj, je menila Zefa. Pri enem takih obiskov je Manica opazila, da je mati čudno bleda in slaba. Povprašala je, kaj je z njo.

»Malo krvavim, ne vem, kaj bo, bo že pominilo!« je menila Zefa.

»Tako morate k zdravniku. Koj jutri boste šli z mano, to so nevarne reči.«

»Oh, to so leta,« je odvrnila mati in ni hotela slišati o zdravnikih. Pa je le ubogala Manico. Odpeljali sta se v Ljubljano in tam so Zefo pridržali.

»Ne ustrašite se,« so zaupali Manici, »a menimo, da je rak.«
»Jezus!« je kriknila Manica. »Pa ravno zdaj, ko bi lahko pričakala Petrovo novo mašo,« ji je postalo hudo. »Kaj vse se je zgrnilo nad revo. Najprej se je omožila na revščino, potem se je podstopila študirat nas, na koncu je še mlada ovdovela — in za konec še to. Pa tega ne sme mati nikoli zvedeti,« to se je Manica zarekla. In ko sta jo s Petrom obiskovala, ji nista nikoli namignila, kaj so rekli zdravniki.

Bilo je na jesen in bližala se je Petrova nova maša, hkrati pa tudi Zefina operacija. Od žensk na sosednjih posteljah je že davno vedela, da leži na rakovem oddelku, zato se ni operacije prav nič bala. Peter je prosil, naj bi matere ne operirali, preden bi ne dočkala njegove posvetitve. Vendar mu niso mogli ustreči. Močne krvavitve bi jo preveč ošibele. Tako sta z Manico stala več ur pred operacijsko dvorano in čakala na usodno besedo. Pa ta je bila drugačna, kakor sta pričakovala. Izčrpani primarij je prišel ven, poten, a z nasmehom na obrazu.

»Tako velikanskega in zaraščenega izrastka še nisem operiral, kmalu bi nam bila izkravela! Pa vendar sem vesel: uspelo je. In pomislite: to sploh ni bil rak, temveč v bistvu nenevaren izrastek, za katerega pa bi bil pred nekaj dnevi še prisegel, da ne more biti drugega kot rak!«

Manica in Peter sta se objela.

»Torej bom prestavil novo mašo do takrat, ko bo naša mama lahko sedela ob meni na častnem mestu!«

Godci so godli v starem kozolcu za Sopotnico, kajti Peter je hotel imeti gostijo pod lipami pred domačo bajto. Veter je majal starodavne krošnje in gostov za na hitro zbitimi mizami je bilo čez petdeset. Pa mati Zefa skozi solzne oči ni videla drugega kot mladega, lepega meniha. Sedel je prav tako rahlo upognjen v krhka ramena, kot njen pokojni Jošk, tudi polt in oči je imel njegove in na svetu tako srečno je gledal ta dan kot Joram takrat, ko je gledal vanjo tam od oltarja sv. Lukeža.

Tako je mati Zefa čutila, da je postorila na svetu vse, kar je bilo treba, in da je prav čudno, čemu se je Bogu zdelo potrebno, da še ostane tu. Kar preveč ji je dal Bog, se ji je zdelo.

Ko je zazvonila avemarija pri fari, se je trudna povzpela v gornjo hišo. Privila je lučko pod moževo podobo in nevede vzdihnila po Joškovo:

»Oh Joram, kar prelepo je bilo danes, saj nisem zaslužila.«

spominski zapisi
iz naše
bližnje preteklosti

Anton Kacin

DAMIR FEIGL

(humorist)

»Glej, da tega nikomur ne poveš!« je z gromkim glasom zabičeval pisatelju Feiglu star prijatelj, ko sta se okoli enajste ure zvečer vračala iz gostilne domov. Korčila sta preko Placute, tega goriškega trga v dolini, ki je od vseh strani obdan s hišami, tako da v nočni tišini desetkratno odmeva vsaka tudi manj glasno izgovorjena beseda. In tako so bučno zaupano skrivnost nehote poslušali vsi stanovalci tam okoli.

»Moj prijatelj pa zna čuvati tajnosti,« je pripomnil Feigel, ko je opisoval ta smešni dogodek. Nekaj podobnih je doživel sam, še več pa se jih je rodilo v njegovi bujni domišljiji. Slikanje veselih ali smešnih strani življenja je bila ena osnovnih potez Feiglovega leposlovnega dela. Hitro je opazil tudi prilike za besedne igre. Prof. Franc Levec, ustanovitelj Ljubljanskega zvona, je izdal prvi »Slovenski pravopis« (1899). Feigel je pozneje pripomnil: Če je Levec izdal Pravopis, bo Pravec lahko sestavil Levopis. Tragičnih, socialnih, političnih, psiholoških vprašanj se ni rad dotikal: res je pa, da je napisal nekaj pekočih satir za birokracijo in državno upravo, ki se je včasih zaradi svoje ozke miselnosti kruto norčevala iz trpečih državljanov. Tragike na dnu njegovega humorja ni veliko: v glavnem prevladuje čisto veselje nad življenjskimi zapletki in razpletki.

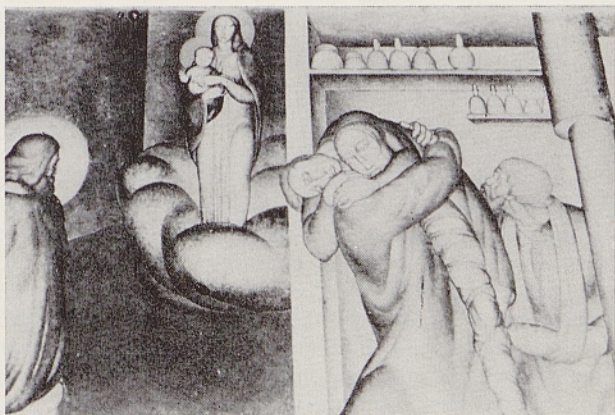
Damir Feigel je danes, kljub temu da je napisal malo manj kot dvajset knjig, skoraj pozabljen. Med obema vojnama pa je bil poleg Bevka in Budala najbolj znan in upoštevan pripovednik v Gorici in na Primorskem sploh.

Po rodu ni bil Goričan. Luč sveta je zagledal v Idriji, 18. julija 1879. V Idriji ni ostal dolgo. Gimnazijo je obiskoval že v Gorici (1890-1900). Iz idrijskega narečja pa mu je še čez desetletja ušel v knjigo kak lokalni glagol, ki je na Goriškem in tudi drugod po Sloveniji popolnoma neznan, npr.: »Tako ga namajim, da...«, kar pomeni: »Tako ga pretepem, da...« Življenje v gimnaziji je nekoliko popisal v knjigi »Ob obratu stoletja« (1931). Grščina mu je najbrž nagajala, ker je v svoji prvi knjigi z veseljem zapisal, da je sanjal, da je umrl zadnji grški aorist in da mu je na grobu govoril nekdanji profesor grščine (Pol litra vipavca 1911).

Po maturi je nekaj let študiral na Dunaju pravo; končal ga ni. Povabili so ga v Gorico, kjer je sodeloval pri raznih časopisih. Urejal je list »Knajpovec«, časopis za negovanje zdravja po Kneippovem sestavu (1904-

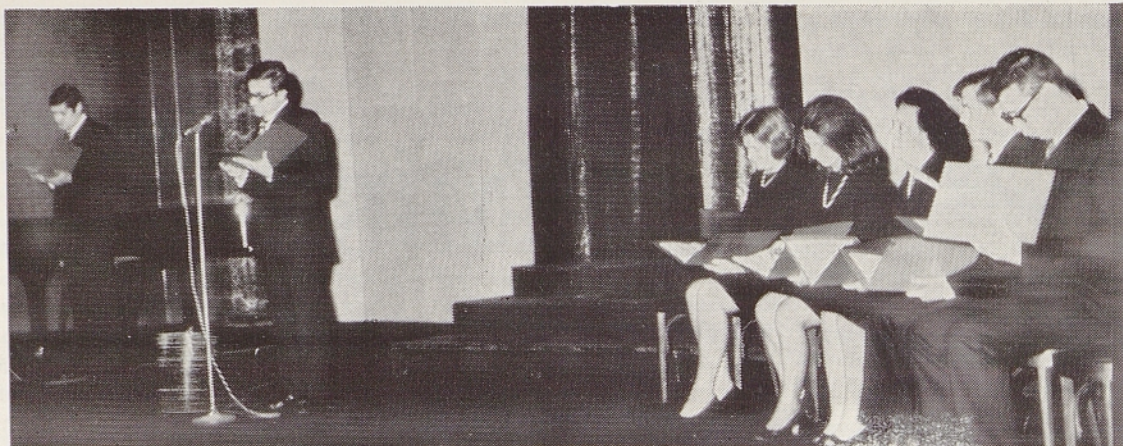
1906). Pri časnikarstvu in pri delu v založbah je ostal do visoke starosti. Po prvi vojni je bil sodelavec Goriške straže, Mladike, Edinosti; bil je tudi urednik izdaj Goriške matice. Svojemu poklicu je ostal zvest tudi po drugi vojni. V oktobru 1947 je prevzel uredništvo lista »Soča« v Gorici; čez štiri leta ga je zaradi bolezni odložil (oktober 1951). V tistih letih so ga zapletli v nevshečne tiskovne pravde. Sam bi jih prav gotovo nikoli ne bil povzročil; to je bilo proti njegovemu značaju. Umrli je prve dni maja 1959 v Dornberku malo pred dovršenim 80. letom.

Feigel je katero zagodel že v gimnaziji, morda celo nehote. V knjigi »Ob obratu stoletja« pripoveduje, kako je v osmi šoli v nemški nalogi zapisal besede: »in den Praedalen der Weltgeschichte« (v predalih svetovne zgodovine). Beseda »Praedalen« je profesorju, ki je bil Nemeč ter slovenščine ni razumel, povzročila neverjetne preglavice. Poznal je ni, osmešiti se ni hotel. Pregledal je vse dosegljive slovarje takratnega in starejšega nemškega književnega jezika in narečij, a brez uspeha. Pisal

Tone Kralj - Freska v župni cerkvi v Avberju

je znanemu germanistu profesorju na univerzi v Berlinu, a tudi ta mu ni vedel odgovoriti. Končno se je odločil in vprašal v šoli Feigla. Ta je hudomušno trdil, da je beseda nemška. Slovenski, italijanski in nemški sošolci so mu pritrdjevali, le en slovenski študent, ki ni imel nobenega smisla za šale, je znil, da je beseda slovenska.

Na skupni Prešernovi proslavi je letos Radijski oder prispeval koncertno izvedbo drame Mihaela Jerasa: »Velika noč 1833«

Prvo knjigo z naslovom »Pol litra vipavca« je izdal v Ljubljani 1911, torej razmeroma pozno. V tej zbirki humoresk je viden že ves poznejši Feigel. Knjiga obsega šaljive zgodbe iz vaškega in dijaškega življenja. Ena teh je »Dvoboj«. Dva petošolca si zaradi nekega dekleta napovesta dvoboj po ameriskem načinu: kdor potegne kratko bilko, bo moral iti v kavarno točno ob uri, ko pride vanjo profesor, pred katerim so vsi trepetali. Pripominjam, da dijaki v tistih časih niso smeli zahajati v javne lokale. Premaganec je res ves nesrečen šel v kavarno in čakal na katastrofo. Zmagovalec pa se je sprehajal po ulici in čakal, kdaj pride profesor. Nenadoma pa mu je šinil v glavo dvom: Ali pa je oni res v kavarni? Zato je vstopil, a med vrati ga je dohitel profesor, ki je bil prišel prav tisti trenutek. »A tako, v kavarno ste hoteli, in sicer prav v tisto, v katero zahajam jaz, in ob isti uri! To je skrajna predrznost!« Profesor se je jezno obrnil in odšel, ne da bi vstopil. »Zmagovalcu« pa je profesorska konferenca prisodila nekaj ur karcerja. Feigel je ta dogodek razvlekel v napeto in prijetno pripovedovanje.

Že v tej zbirki je Feigel segel na področje, ki mu je bilo tudi pozneje zelo pri srcu, namreč v četrto dimenzijo. Tako je imenoval moderni pravljичni svet, zunaj realnega prostora, v katerem živimo. V četrtni dimenziji so možni vsi dogodki: pevka izgubi svoj sopran, kot pozabi človek dežnik v vlaku. Znameniti detektiv Sh. Holmes zna slovensko, ker je bil nekaj časa v Ljubljani. Na severnem tečaju, katerega so odkrili prav tedaj (1909), se sestanejo Feigel, Holmes, grof Zeppelin, ki pripluje s svojim zrakoplovom, Blériot, ki prileti s svojim letalom, in grof Borghese, ki se pripelje z avtom. Feigel je nehote napovedal mnogo poznejše polete na tečaj z zrakoplovi in letali. V isti knjigi je tudi kratek dramatični prizor, v katerem nastopi deset ali enajst oseb, ki se vse ubijejo, zastropijo ali ustrelijo. Eden, ki pride z avtom, pravi: »Policija me bo iskala. Pripeljal sem se z avtomobilom in pomisli, niti enega nisem povozil. To je kršenje navade ameriških avtomobilistov.« Zato se rajši poslovi od življenja. Na koncu predstave zagrinjalo ne pade, ker zgori.

Tu najdemo tri osnovne poteze Feiglovega dela: lahko vesele zgodbe, motive iz irealnega prostora četrte dimenzije in satiro.

O tej knjigi je dr. Joža Glonar, ki je imel strupen jezik in ostro pero, napisal uničujočo kritiko za znanstveno revijo »Veda«, ki je izhajala v Gorici in se tiskala v Gabrščkovi tiskarni, v kateri je Feigel služboval. Ko je Feigel prebral kritiko, je mirno črtal trideset najhujših vrst, kar je več kot petnajst let pozneje sam priznal, in sicer kot posrečeno šalo, kako je reševal svoje dobro pisateljsko ime (Edinost, 20. februarja 1927).

Kritike si je krepko izposodil v svoji drugi knjigi »Bacili in bacilke«, ki je izšla v Gorici (1920). Prof. Hilarij Kopriva, pisatelj, in dr. Emil Močivnik, psihiater, se pogovarjata o literarnih kritikih. Zdravnik, prosim, zdravnik in ne pisatelj, trdi, da kritiki ne razumejo nič, in predlaga pisatelju, naj pod svojim imenom izda kako lep-slovnio delo Marka Piska, ki je v umobolnici ter piše drame, romane in povesti. Napisal je tudi zgodovinsko dramo »Samum«. Za poznanje Feiglove bujne domišljije je vredno navesti seznam oseb, ki nastopajo v tej drami: Ramzes IV., egiptovski kralj; Steinheil, njegova žena; Halleyev komet, njen sin; Niagara, njuna hči; Epski trohej, kometov prijatelj; Azijska kolera in Lastovica, kraljičini služabnici; Terno, Cook, Rožmarin in Esperanto, ministri; Strelodov in Kolumbov konj, pregledovalca računov; kompanija Aleksandrov Velikih, ena Figa in Prestopno leto. — Dejanje se vrši v torek. Letnica in kraj sta postranski stvari. Pisatelj Kopriva je res izdal to dramo kot svojo in kritični odmevi v časopisju so bili skrajno pohvalni. Kritiki torej ne razumejo nič.

Daljše povesti z dogodki iz irealnega sveta je Feigel zgrabil skoraj vse po enotnem vzorcu. V tem pogledu je najbolj značilen »Faraon v fraku« (1929). Začne se tako: Krojač Hladnik je zvečer v gostilni poslušal pogovor o faraonih. Prijatelji okoli mize so rekli, da je v mestnem muzeju mumija takega faraona. Radovednost je gnala krojača v muzej gledat, kakšen je faraon pravzaprav. Ko je opazoval mumijo v skrinji, je dogodek iz četrte dimenzije sprožil zaplet dejanja. Prav tisti hip je

namreč minilo tri tisoč let, kar je bil faraon umrl. Po veri starih Egipčanov pa se duša vsakega umrlega natančno tri tisoč let po smrti vrne na zemljo, poišče svoje telo, naj leži kjer koli, ter dela pokoro 777 ur. Faraon se je torej zbudil, razvezal povcje, oblekel obleko krojača, ki je bil omedlel od strahu, ter šel po mestu. Začelo se je skrajno zapleteno, a logično izpeljano dejanje. Shakespearjeva »Komedija zmešnjav« ni nič proti temu, kar je povzročil oživel faraon. Zamenjava oseb, pisanje časnikov, trditve učenjakov, skrb oblasti, zlasti pa policije, ki misli, da je bil faraon ukraden, vse to je Feigel popisal otipljivo nazorno. Končno rešijo položaj podjetna dekleta, ki imajo v Egiptu znanke; preko njih naročijo novo mumijo, ki dospje istočasno, kot se pravi faraon po preteku časa, ki mu je bil odmerjen, vrne v muzej ter spet zaspi. In tako je mestni muzej imel dva faraona.

V svojih povestih Feigel igraje rešuje najtežja vprašanja iz znanosti. Nekaj primerov: Inženir sestavi čudežno oko, aparatič, ki ga pritrdiš v klobuk ali uradno kapo. Omogoči ti, da bereš neizgovorjene misli ljudi, ki so okoli tebe. Čudežno oko bi onemogočilo vsako mirno sožitje med ljudmi; zato ga izumitelj uniči (Čudežno oko 1930). Ali zamenjava možganov na operacijski mizi. Dva moža, trgovski potnik in časnikar se pone srečita. V bolnici operirajo oba istočasno. Iz lobanj jima vzamejo možgane, katere potem nehote zamenjajo. Z možgani zamenjajo tudi osebnosti: trgovski potnik dobi časnikarsko miselnost, časnikar pa pamet trgovskega potnika. Iz te zamenjave izhaja nepopisna zmeda (Kolumb 1932). Tone Golob ima aparat, s katerim bi ob nevihtah lovil elektriko iz zraku. Nehote in nevede pa napravi stroj, ki pomanjšuje vse, kar pride v njegovo bližino. To je liliputator ali ljudska pomanjševalnica. Odrasli ljudje postanejo majhni kot otroci, mačka pa kot miška. Ohranijo pa svojo prvotno težo. To stanje traja le nekaj časa, dokler se vpliv liliputatorja ne izgubi (Čarovnik brez dovoljenja 1933). Feigel je rešil tudi vprašanje prehrane. Kuhar na letalu, s katerim potujejo okoli sveta, pripravlja zelo okusne jedi. Surovine: kisik, dušik in podobno pa jemlje iz zraka (Okoli sveta 8, 1935). Tudi osrednji motiv njegove zadnje povesti je tak dosežek modernega zdravilstva. Zdravnik dr. Jereb sestavi zdravilo, ki vrne življenje mrtvim osebam. Preizkusi ga neko jutro pod Olimpom na levem bregu Soče nedaleč od pevmskega mosta. Tam zasliši strel. Pod skalo najde mladega človeka, ki se je bil pred nekaj trenutki ustrelil. Zdravnik mu da injekcijo svojega zdravila ter odide. Strel je slišal tudi časnikar Novak, ki je prihitel še pred zdravnikom. Takel je telefoniral na rešilno postajo za pomoč. Ko pride rešilni avto, samomorilca ni več. Izginil je brez sledu. Jerebova injekcija ga je spravila spet v življenje. Bila pa je premočna. Iz samomorilca, ki je bil čemeran pustož, nastane vesel, življenja poln fant, ki ne hote napravi veliko zmedo zlasti med ženstvom.

Naš pisatelj pa je risal še druge dogodke iz četrte dimenzije. V povesti »Pasja dlaka« (1926) odkrije v afriškem pragozdu nov kemični element, ki ga imenuje bilij po vasi Bilje v goriški okolici. Bilij povzroči, da postane človek neviden. Tam se pisatelj pritožuje, zakaj

še niso zgradili letal, katera bi lahko vodili kar z zemlje in bi sama fotografirala in filmala. No, danes jih imamo. V povesti »Na skrivnostnih tleh« (1929), ki je nadaljevanje prejšnje, pa odkrije novo fizikalno silo, namreč lahnost, ki povzroči, da predmeti izgubijo svojo težo. Junaki te povesti napravijo tudi skok v preteklost za tri tisoč let.

Med satirami moram omeniti »Brezen« (Mladika 1922). Brezen je izmišljeno ime neke vasi na Goriškem. V tem delu se norčuje iz političnega zgodovinskega. Tukaj je rabil psevdonim Leopold Keber. Iz časa med prvo svetovno vojno, ko je živel v Gorici v stalni nevarnosti pred granatami, je opisal same zabavne dogodke; vse drugo je pozabil (Tik za fronto, 1921). Celo naravne pojave je včasih jemal neresno. Nekega poznovembrskega že precej mrzlega dne sem ga srečal na

Tone Kralj: Freska v Lokvi - Kristus Kralj (detajl - alegorija Goriške)

Placuti. Bil je brez zimske suknje. »Veste, vreme me ne bo nič komandiralo,« mi je dejal, ko sem ga pogledal nekoliko začudeno.

Pripovedovati je pa znal. Osebe mu kar oživijo pod peresom. Prav nič papirnate niso. Bralec jih vidi pred seboj, kako živijo, mislijo, kaj jih skrbi, kako rešujejo svoje zadeve. So pa nekomplcirani ljudje, kakor je bil Feigel sam, brez psiholoških in drugih problemov. Čez življenje se ne pritožujejo; jemljejo ga, kakor prihaja, naj bo veselo ali ne. V glavnem je to goriško malomeščanstvo iz polpreteklega časa, v katerem je bil trdo zasidran.

—o—

POPRAVEK: V članku o Venceslavu Beletu v 1. številki Mladike je treba ime Matija Slavik pravilno brati Matija Slavič.

KAKO SMO PRAZNOVALI PUSTA

Praznovanje pusta pri nas in v Evropi sploh ima staro tradicijo, ki sega daleč v zgodovino. Krščanstvo jo je podedovalo od poganov, a jo je skušalo spraviti v sklad s svojim pojmovanjem sveta in življenja. Tako je pustnemu prazniku določilo vlogo, ki jo je ohranil več ali manj nepotvorjeno do pred nekaj desetletij. Pomenil je namreč zadnji čas za veselje in zabave pred nastopom strogega 40-dnevnega posta in pokore.

Danes pusta ne pojmuje več strogo v tem smislu, ker se je način življenja temeljito spremenil. Ostal je le še kot ostanek ljudske folklore, ki se z velikimi težavami ohranja vsaj delno v nekdanjem duhu. V prejšnjih časih je imel pust, kot rečeno, povsem drugačno obeležje od današnjega. Bil je namreč res težko pričakovani čas v letu, ko se je človek lahko naravno sprostil in razvedril. Potem je moral spet dolgo časa čakati, večina celo do naslednjega pusta, preden se je lahko spet zabaval.

Zato je povsem naravno, da so ljudje nestrpno pričakovali ta čas in se nanj skrbno pripravljali ne samo mladi, ampak tudi starejši. Pri tem so skušali pokazati čimveč izvornosti in duhovitosti v zabavanju sebe in drugih.

Tudi Trst ni hotel zaostajati za drugimi mesti, zlasti še potem, ko je bil s proglasitvijo svobodnega pristanišča v 18. stoletju tesno povezan z dogajanjem v svetu. Z razvijajočo se blaginjo se je tudi praznovanje pusta obogatilo z novimi prijemi in običaji. V tem pogledu ima veliko zaslug zlasti cesarski namestnik grof Pompej de Brigido. Bil je namreč zelo sposoben in podjeten mož, ki si je veliko prizadeval, da bi povzdignil tržaško mesto tudi v svetovljanskem pogledu. Po vzgledu številnih italijanskih mest je leta 1783 dal pobudo za organiziranje prvega sprevoda pustnih kočij in alegoričnih voz. Zbirališče je bilo določeno na tedanjem Drvenem trgu (danes Goldonijev trg). Odziv meščanov je bil nad vsa pričakovanja. Na pustni torek popoldne se je zbralo toliko vozov in skupin šem, da so se komaj gibali na trgu. Od tu so v urejenem sprevodu krenile po Veliki cesti (Korzo) čez Borzni trg na trg. Sv. Petra, t.j. današnji trg Unità d'Italia. Ta nova navada se je brž udomacila pri tržaških meščanih: tako pri tistih, ki so sodelovali v sprevodu kakor pri tistih, ki so ga opazovali ob straneh ulic in raz oken hiš. Odslej so glavno ulico, po kateri se je pomikal pustni sprevod, začeli imenovati kratkomalo Korzo, to je tekališče za kočije. Njeno uradno ime Velika cesta se je povsem pozabilo.

Od tega časa dalje ni bilo pusta, da ne bi bilo velikega pustnega sprevoda po Korzu. Število voz in drugih udeležencev se je iz leta v leto večalo, tako da so morali podaljšati progo do Jožefovega trga (današnji trg Venezia) ter določili izhodišče v današnji ulici Bat-

tisti. Največjih pustnih sprevodov se je udeležilo do tristo in tudi več kočij in alegoričnih voz.

V mestnih kronikah je ostal zapisan kot znamenit zlasti pust leta 1890. Očividec ga je takole opisal: Že zgodaj popoldne so iz okoliških mestnih okrajev začeli prihajati v središče mesta alegorični vozovi s šemami ter improvizirane skupine godcev z najrazličnejšimi glasbenimi instrumenti od harmonike do bobničev pa do starih loncev in dolgih trobent, ki so v sprevodu zgledale kot telegrafski drogovi. Trobentači so te svoje dolge cevi med hojo radi pomolili k oknom in balkonom, da so lahko gledalci metali vanje denarne kovance. Zelo številne so bile pustne šeme, ki so bile oblečene v najrazličnejše noše. Večinoma so bili to ljudje iz predmestij, ki so celo leto trdo delali, toda za pust so si znali privoščiti oddih in sprostitev. Njihov glavni organizator je bil Silvester Guštinčič s Kjadina, zelo poznan klavec prašičev pri okoliških kmetih. Zaradi tega so ga imenovali tudi »Potcelka«; bil je neutrudljiv veseljak in burkež, ki je pri vsakem pustu nastopil oblečen v kmečko mandrijarsko nošo. Pri meščanih so on in njegova skupina vedno vzbujali veliko pozornost. Sploh so bile pustne šeme zelo številne ter iznajdljivo oblečene v stara krila, rjuhe in zavese. Ob bokih so jim bingljale stare ponve, razbiti lonci in druge posode. Nekatere so nosile duhovite napise proti ženskam, davkom, upnikom, najemnicam in podobnim nadlogam.

Sprevod s kočijami in alegoričnimi vozovi po Korzu je šel iz navade v začetku tega stoletja, a ime ulice je ostalo in se ohranilo do danes.

○ postnih privilegijih pa prihodnjic.

Tone Kralj: Stanjel (olje)

Ana Koncilija

Zvezda nad Trstenikom

Odslej Monika ni spala več v sobi številka 15 z drugimi dekleti. Prosila je za tisto majhno podstrešno sobo, v katero se je že večkrat zatekla, ko je hotela daleč od sveta — neskončno daleč od ljudi! Preživljala je v njej vse tiste trenutke, ko je človek najraje sam s svojo zamišljenostjo in s svojimi hrepenenji.

Soba je bila majhna in mračna. A vse, kar je bilo v njej — postelja, križ, ki je visel na steni že ves zaprašen, miza, umivalnik — skratka vse — ji je govorilo in jo vabilo: »Pridi, ne bo ti hudo pri nas! Znanе so nam vse tvoje skrbi in tvoja mučna vsakdanjost! Zato pridi! Pozabila boš pri nas vse neprijetnosti in mi te bomo napolnili z novimi močmi, s pogumom in voljo.«

In ona je znala prisluhniti njihovim besedam in jim celo verjeti. Zato je tako močno zahrepenela po tisti samotni sobici! Oh, kako si je želela zapustiti vsaj za nekaj časa svoje prijateljice, ki so ji postale odveč. Naveličala se je njihovih obrazov in njihovega neprestanega opravljanja. Zanj je bila to huda jesen. Nikoli ni bolj občutila tujosti okolja, tako hrupnega, tako mrzkega njeni rahli in topli koroški naravi. Vse jo je vabilo nazaj v naročje domačih gora. Iskala je tišine in samote. In tedaj se je spomnila na podstrešno sobico. Prosila je ravnateljico zavoda, če sme spati v tisti odmaknjeni in ozki sobi, v kateri so poleti prespavali obiskovalci. Monika je prosila zanjo s trepetajočim srcem, ker je vedela, da nima pravice do lastne sobe.

Vedela je, in vendar je upala...

Naslednji dan pa je že kraljevala v njej. Pri priči jo je preuredila po svojem okusu. Posteljo je premaknila tako, da je lahko leže gledala skozi okno; mizo je potisnila bliže k steni. Toda še vedno se ji je zdela mrtva. Spomnila se je na svoje risbe, ki jih je bila naslikala pred leti. Sla je ponje. Koliko spominov je vstopilo v sobo s tistimi slikami! Umetniško niso bile kdove kaj, a vsaka ji je pomenila košček preteklosti in ob vsaki je lahko razmišljala ure in ure. Največjo risbo je prilepila nekako na sredo stene, vse druge pa okoli nje.

Nato je Monika legla na posteljo in se zagledala naravnost v okrašeno steno. Premišljevala je, kako bo opravičila dekletom svojo selitev v podstrešno sobo.... Ničesar se ni domislila. Jasno, obsojale jo bodo. Imele jo bodo za domišljavko. Ali za puščavnico...

Hvala Bogu, drugi dan je nihče ni vprašal, zakaj ne spi več v sobi številka 15. Krožile pa so o njej razne govornice: kako postaja čudaška, svojeglava in kako vedno čepi v svoji luknji. In Marija, ki se je nekdanj štela za njeno največjo prijateljico, je še dodala: »Boste videle, dekleta, kmalu se bo spravila še na dimnik.«

Življenje pa je hodilo svojo pot naprej. Dolgi in neznosni dnevi so se vrstili dan za dnem enaki in prinašali s sabo vse ostrejšo zimo. Ob večerih se je Monika rada ulegla na posteljo, ko je končala z nalogami, da bi se posvetila reševanju problemov, ki so se do sedaj le zamolklo oglašali... Noč je že raztegnila svoj črni plašč nad mestom. Zunaj je pihala burja ter žvižgala neusmiljeno okoli vogalov hiše. Tudi v sobo je pihnil skozi odprto okno hladen veter in Moniko je v trenutku zazebló. Bilo ji je, kot da bi se

Študentje in zavest narodne skupnosti

Na februarški mesečni skupščini smo dijaki znanstvenega liceja »France Prešeren« razpravljali o marsičem, kar je zvodeno, a tri dejstva se mi zdi važno podčrtati.

1. Ugotovitev, da način borbe v preteklosti z zasedbo šole vred — po ugotovitvah predstavnikov — ni rešil zahtev, ki smo jih postavili. Poskušali smo pritegniti k temu boju profesorje in starše, a se nam ni posrečilo. Zato smo sklenili informirati zdaj predstavniške slovenskega javnega življenja na ta način, da jih bomo povabili na svojo skupščino in jim pokazali probleme naše šole. In ko je padlo vprašanje, kako bo s tistimi italijanskimi strankami, v katerih so Slovenci, so dijaki izrekli misel, da bodo iznašali svoje zahteve v slovenščini in ne preko tolmača, naj tedaj pošljejo te stranke Slovence, ki jih imajo vključene, na zborovanje.
 2. Ob procesu proti slovenskemu visokošolcu Šturmu, se je zganila tudi tukajšnja slovenska mladina. Predsedstvo dijaške organizacije Slov. kulturnega kluba je vložilo protest pri avstrijskem konzulu v Trstu (kar sicer ni bilo povedano na dijaškem zborovanju), protest pa je vložilo tudi predstavništvo liceja v imenu vseh dijakov tega zavoda. Tržaški študent je torej začutil ob nasilju nad slovenskim bratom na severu, bolečino na lastnem telesu.
 3. Vsaj misel na povezavo z goriškimi dijaki je bila izražena v protestu nad razmerami na srednji trgovski šoli v Gorici. Žal le, da poročilo ni bilo točno in je bil protest pod vplivom lansiranega pisanja. In vendar je bil tu stik z goriškimi tovariši; ta stik bi bil potreben tudi ob drugačnih prilikah.
- Čeprav vse tri zadeve niso izkristalizirane, česar pač ni mogoče pričakovati ob tako neenakem zanimanju zelo mladih in na pol starih dijakov, a v bistvu so pozitivne: da smo se zavedli, da moramo o svojih zadevah sklepati predvsem v

bila zbudila iz težkih sanj. Spreletel jo je strah in zaželela si je imeti ob sebi človeka, ob katerem bi se čutila na varnem in na toplem!

»Kako neumne so moje misli! Zdaj sem že doraslo dekle, zato si moram pomagati, kakor pač vem in znam!« je počasi in polglasno spregovorila. Krute so ji zvenele te besede, čeprav je v resnici že več let okušala njih grenkobo.

Monikin pogled se je zopet uprl v nebo in njene oči so se ustavile na najbolj žareči zvezdi na nebu. Prav takšna je stala nekoč visoko nad lipo pod domačo hišo. Prav ista je utripala nad oknom v njeni zgodnji mladosti. O blaga zvezda iz dni, ko sem še živela med brati in sestricami tam daleč onkraj Karavank! Zakaj si se mi vedno skrivala in me puščala tako samo? Vedela si, kako te potrebujem, kako hrepenim po tebi. In pustila si me čakati. Vedela sem, da boš nekoč znova zasvetila v vsem svojem sijaju nad mojim oknom! Poglej, še eno leto in se morda za vselej vrnem s tabo domov! Monika se je prepustila srebrnemu čaru zvezd in v polsnu je že zapuščalo tujo obalo in tuje morje, ki jo je nekoč tako vabilo, a jo je potem tako razočaralo.

Zopet se je sprehajala po domači grudi, kjer ji je bila znana vsaka stezica. Domači gozdovi so jo molče pozdravljali. Drava jo je vabila v Rožno dolino. »Ah, tam je doma moje srce!« je vzkliknila in se vsa blažena prebudila. Resničnost ji je znova stopila pred oči. »O, moja Koroška, tudi ti si sedaj zame tujina,« ji je prišlo iz srca, a takoj se je pokesala svoje grenkobe. »Ne, še si moja domovina. Rada te imam. Obožujem te v tvoji zimski in pomladni naravi. Le tvoji ljudje so me že pozabili. Ko se vračam iz tujine, me malokdo še pozna. Oh, kako ta notranja razdvojenost človeka boli!«

Zvezda nad Trstenikom je že zdavnaj ugasnila, ko je Monika še vedno iskala tam daleč v porajajočem se jutru črto planin — in za njimi svojo izgubljeno domovino. In šele ko je jutro odkrilo kristalni obris gora na severu, je deklica utonila v svetel sen: vitka in črnolasa je v svetli poletni obleki stopala z maturitetnim spričevalom v beli torbici proti zelenim gričem na severu. Mogočna se je valila mimo nje deroča Drava. Koroška se je odpirala pred njo na stežaj, kot bi se razklenila v soncu Matjaževa gora in Monika je stopala v samo svetlobo in sijaj.

Toda to je bil samo sen, iz katerega se je zbudila v sivo zavodsko jutro: na zahodu je ležalo kot temna lisa morje, sever pa so zaklepale mračne meglice. Bila je v Trstu in ves njen svet se je spet zožil na košček neba. Kdo ve, če bo ponoči na njem spet vzšla tista sijoča zvezda nad Trstenikom...

svojem krogu ker nas bole in nato zainteresirati za svoje probleme prijatelje; začutili smo, da se koroški fantje bore v podobnih težavah kot mi za iste neizpolnjene narodne pravice; zavedli smo se, da smo z goriško mladino povezani v nerazdružno narodno celoto.

Morda je ta občutek narodne skupnosti mladih ljudi najlepše darilo pesniku Prešernu za njegov spominski februarski dan.

L. D.

Pesmi mladega pesnika

V tisku je pesniška zbirka našega sodelavca, sodelavca Literarnih vaj in še nekaterih listov, študenta BORISA PANGERCA.

Danes ne moremo izdati še drugih skrivnosti kot to, da bo zbirki naslov AMFORA ČASA in da je knjižgi prispeval nekaj ilustracij drugi mlad študent, Pangercov sošolec, Walter Jerebica.

Predvidoma bo pesniška zbirka izšla v marcu in nanjo že zdaj opozarjamo.

MLADIKA

Mešani pevski zbor »Jacobus Gallus« poje pod vodstvom svojega dirigenta Ubalda Vrabca na skupni Prešernovi proslavi v Kulturnem domu.

ZA VOLANOM IN PRED AVTOMOBILOM

(Ob izidu knjige Rafka Dolharja: »Človek in cesta«)

»V nekaterih poglavjih sem skušal analizirati nekaj telesnih in duševnih činiteljev, ki iz povprečno zdravega človeka napravijo vsaj povprečno dobrega voznika. Skušal sem torej razložiti, zakaj včasih slabo, to je predvsem nespametno ali neprevidno vozimo. S tem v zvezi sem tudi poskusil, kolikor se pač da, nakazati možnosti za izboljšanje našega vedenja na cesti... Lahko se pojavi tudi tista kritična situacija, ki jo res rodi naključje. Kaj nam je tedaj storiti?...« (XV. poglavje)

Te Dolharjeve vrstice nam v glavnem nakazujejo vsebino tega dela, ki ga je rodila vsakdanja potreba človeka — voznika ali pešca. Nalašč smo jih navedli na začetku, čeprav so vzete iz zadnjega poglavja, enostavno zato, ker delo nima posebnega kazala; obenem pa nas opozarjajo na tehnično plat dela samega. Tako z veseljem prebiramo poglavja, kjer nas avtor opozarja na vrline ali pomanjkljivosti voznika, na jedačo ali pijačo, na biološke ali psihofizične lastnosti voznika: tu nam avtor postreže z najnovejšimi mnogoštevilnimi podatki tako, da se prav čudimo, kje je vse to »pobral«, kako da vse to tako pozna. Mislim in sem tudi prepričan, da nam vsi ti podatki koristijo, da nam prav pridejo, ko smo za volanom ali pred volanom, kot vozniki in kot pešci. O tem mislim, da ni dvoma. S tega stališča je avtor dosegel glavni smoter: seznanil je bravca z najnovejšimi dognanji na področju človek (beri: stroj) — vozilo!

In vendar je šel avtor preko tega, ni se zadovoljil zgolj z biološkim obravnavanjem človeka, hotel je poseči tudi v njegovo psihično plat. Poglavja kakor Psihologija za volanom, Sanjači za volanom, Psihološka analiza avtomobilista... pa dokazujejo, da ne odločajo zgolj biološki činitelji na cesti. Moramo — resnici na ljubo — povedati, da so ta poglavja bolj šibka: vse preveč je shematiziranja, naštevanja raznih tipov in vse premalo je globlje analize te dinamične osebnosti »voznika«, ki je sicer ista oseba kot pešec in vendar se povsem drugače vede, prav zato, ker ni pred, temveč za volanom!

Če bi avtor bolj osvetlil psihološko plat voznika, bi tudi bolj jasno pokazal na določene čeri ter izhode.

Nadalje avtor opozarja na pedagoški problem cestne varnosti (Pedagogika in ne »Pedagogika« cestne varnosti!), kar je posebno važno za šolsko (in ne samo!) mladino, posebno v zvezi z naraščajočim prometom. Tu di tu nam avtor postreže s celim kupom inteligentnih opazk na račun našega vedenja, ko smo vozniki ali pešci. Mislim, da marsikdo lahko vidi samega sebe v ogledalu.

Zadnji poglavji pa sta posvečeni analizi prometne nesreče s traumatološkega stališča in razmišljanju, kako

to nesrečo tehnično lahko preprečimo. Vse to nas jasno opozarja na hude posledice, na latentno vsakdanjo nevarnost, v kateri živimo, na pošast, ki grozi našemu življenju, če ne pazimo.

Lahko bi celotno Dolharjevo delo zajeli v relaciji človek-stroj, kjer je odnosc še nejasen, kjer stroj včasih obvladuje človeka, in če ga ne obvlada, vsaj pogojuje njegovo življenje, njegovo vedenje, njegovo počutje ter grozi tudi sočloveku, ki zavrača stroj, toda mu ne more ubežati, ker je tudi on zakoreninjen v današnji družbi. Zato mu ne ostane drugega, kakor da hote ali nehoče sprejme to stvarnost, vsaj kot izhodišče!

Mislim, da je prav v tem vrlina Dolharjevega dela: življenje nam postavlja probleme, zato je prav, da se z njimi spoprimemo, samo tako jih lahko obrnemo človeku v prid, samo tako jih lahko rešujemo, raziskujemo, osvetlimo.

Delo spremljajo odlične Hlavatyjeve ilustracije, ki dopolnjujejo delo samo do take mere, da lahko govorimo o enotnosti dela, saj ga bravec zaznava kot pravo »gestalt«.

Tone Kralj: Mati (les)

ESTETIKA ROK

O negi rok. Tudi negi rok posvetimo vsak dan nekaj trenutkov. enkrat na teden pa si vzemimo čas za **manicure**. Za vsak dan bo dovolj, če:

- 1) si dobro umijete roke v topli milnici;
- 2) energično skrtačite nohte z gosto krtačko;
- 3) obrišete in namažete roke z malo kreme ter jih nekaj trenutkov masirate;
- 4) s konico paličice **manicura** obrobite vsak noht, da ostane kožica mehka in ne otrdi ob kotih nohtov.
- 5) znova lakirate nohte, če je potrebno.

Preden se lotite umazanih del ali preden imate opravka z mili in detergenti, zavarujte roke s silikonsko kremo, ki naredi na koži tanko prevleko, ali pa si nataknete gumijaste rokavice.

Enkrat na teden je potreben popoln **manicure**. Rabile boste: majhno skledico s toplo milnico, krtačo za nohte, prtiček, vato, aceton, kremo ali olje za kožico, škarjice, pilo, stič (paličico) s topo konico, lak.

1) Najprej odstranite lak s kosmiči vate, namočenimi v acetonu.

2) S hrapavo stranjo pile v naklonu 45 st. pilite nohte vedno v eno smer. Robove zgledite z gladko stranjo pile.

3) Denite roke za nekaj minut v toplo milnico, da se koža omeha.

4) Obrišite in namažite nohte s kremo.

5) S konico stiča dvignite kožico okoli vsakega nohta.

6) Obrišite in odstranite vsako sled kreme.

7) Ostrižite kožo ob kotih nohta, ne pa okoli njega, ker drugače kožica še hitreje raste.

8) Namažite nohte najprej z brezbarvnim lakom, nato pa še z lakom. Pri tem pazite: a) Čopič z lakom naj ne bo prepoln. Odvečni lak odcedite ob rob stekleničke.

b) Roko, ki jo morate lakirati in drugo roko položite na ravno površino.

c) začnite lakirati noht od znotraj navzven z dolgimi, počasnimi in regularnimi potezami.

č) ob vznožju nohta pustite polmesec ali tanek rob nelakiran, da bolje vsrka olje ali kremo.

d) nohti morajo biti, ko jih lakirate, popolnoma čisti. Slerlovi maščobe ali mila povzročajo, da se začne lak luščiti.

e) tudi nelakirani nohti zahtevajo veliko skrb in nego. Nikoli ne bi smeli biti predolgi. Lahko jih prevlečemo z brezbarvnim lakom, da so svetli in lepo rožnati.

NALEZLJIVE OTROŠKE BOLEZNI

V zimskem času se rado zgodi, da so vrnejo otroci iz vrta ali iz šole s prehladom ali influenco, včasih pa tudi z znaki te ali one nalez-

za sodobne žene

in dekleta

ljive otroške bolezni. Zato si na hitro oglejmo njihove znake, da jih bomo lažje spoznale.

Za vse te bolezni velja, da ni potrebno, da otrok leži v postelji, če nima vročine in se počuti dovolj dobro, da je lahko pokoncu. Dobro pa bo, če bo vedno v enaki temperaturi. Nenadna sprememba temperature lahko povzroči tudi hude komplikacije.

Ošpice (morbilli) so zelo nalezljiva bolezen, ki zmanjša odpornost otrokovega organizma, tako da so pogoste poznejše komplikacije (pljučnica, oslovski kašelj, itd.). Pojavi se kot prehlad, ki se stalno slabša. Pridruži se visoka vročina, po 3-4 dneh pa izpuščaj, ki se začne za ušesi in se širi po obrazu, vratu in udih. Dva dni potem, ko so se pojavili izpuščaji, mora vročina izginiti. Otrok mora ostati osamljen še teden potem, ko so madeži izginiti. Danes imamo tudi cepivo proti ošpicam.

Rdečke (rosolia). Izpuščaj je podoben izpuščaju ošpic, toda drugi znaki so drugačni: ni prehlada, vročina je nižja (pod 38,5 stopinj), bezgavke nabreknejo. Pege se zlivajo druga v drugo, tako da se zdi vsa koža rdeča. Rdečke so zelo nevarne za nosečnice predvsem v prvih treh mesecih, ker se prenašajo na plod in povzročijo različne nakaze. Če je prišlo do okužbe, mora nosečnica takoj k zdravniku po injekcijo gama globulina.

Norice (varicella). Skupno z vročino se navadno pojavijo rdeči mozolji, ki imajo na vrhu mehurček z rumeno tekočino. Mehurčki počijo in se posušijo. Kraste odpadejo po 1-2 tednih. Močan srbež ublažuje previdno umivanje z mlačno očetno vodo in mentolni puder. Otrok ne smemo pustiti v šolo vsaj tri tedne.

Oslovski kašelj. Prvi teden ni nobenega znaka, ki bi dal slutiti, da gre za oslovski kašelj. Zdi se navaden prehlad s suhim kašljem.

Drugi teden pa se začnejo dušljivi napadi kašlja, z značilnim piskom, včasih z bljuvanjem. Traja tedne in tedne. Tudi otrok, ki je bil cepljen proti oslovskemu kašlju, lahko dobi to bolezen, a v milejši obliki. Navadno ostane otrok doma 5 tednov. Stroga osamitev ni potrebna. Treba je le paziti, da ne pride v stik z otroki, ki oslovskega kašlja še niso preboleli. Sprememba zraka koristi.

Škrlatinka. Izbruhne kar na lepem z visoko vročino, bljuvanjem, bolečinami v glavi in težavami pri požiranju. Po 1-2 dneh se pojavi škrlatinski izpuščaj. To so zelo drobne rdeče pikice, med katerimi poginjajo vedno nove, tako da se zdi koža enakomerno rdeča, vendar ostane cona okoli ust bela. Najprej se pokaže na vratu in prsih ter se naglo razširi po vsem telesu. V drugem tednu se začnejo v cunjah luščiti roke in noge. Tretji teden je nevarno, da se pojenjujoči škrlatinki pridruži še kaka druga bolezen ali vnetje. Pojav škrlatinke je treba javiti zdravstvenim oblastem.

PATE A CHOUX - TESTO ZA BEIGNETS

Danes pogledjmo, kako pripravimo enostavno, a dobre slaščice — beignets (binjé) in éclairs (ékler). Za testo rabimo: četrť litra vode, 125 gr surovega masla, ščepec soli, 150 gr. bure moke, 4 jajca.

V skledi zavrite vodo s sur. maslom in soljo. Ko zavre, odstranite posodo z ognja in, medtem ko mešate, stresite vanjo vso moko naenkrat. Postavite posodo zopet na ogenj. Mešajte, dokler se zmes ne loči od posode in lesene žlice (približno 3 min.). Testo preložite v skledo in počakajte, da se ohladi. Ubijte vsako jajce posebej in ga dobro vmešajte v testo. Mešajte še nekaj časa, da je testo lepo gladko kot krema.

Če hočete pripraviti beignets, dajte testo v brizgalko (za krašenje tort) in oblikujte na plošči, ki ste jo bile namazale s sur. maslom, v spirali za oreh velike kroglice, nekoliko odmaknjene druga od druge. Postavite ploščo v pečico in pecite približno 15 minut. Ko so pečeni, morajo biti beignets na sredi votli in suhi. Ko se ohladijo, jih na eni strani prerežite in vbrizgajte vanje stepeno smetano oslajeno s stolčnim sladkorjem (zucchero a velo), ali pa z vanilijino kremo.

Če pa hočete pripraviti éclairs, nabrizgnite na namazano ploščo precej debele paličice, dolge 6-7 cm. Pecite spat okoli 15 min., da so paličice napihnjene, rahle in zarumenele. Ko se ohladijo, jih prerežite na eni strani ter jih napolnite ali s sladko smetano ali vanilijino ali pa s čokoladno kremo. S čopičem jih premažite z žganim sladkorjem.

Za te slaščice boste potrebovale eno uro (prvič morda malo več).

Anica Gartner

KOLEDNIKI

(nadaljevanje in konec)

ob kmečki peči

Mračilo se je že, ko je Matijec dospel v dolino. Po slabi gazi je bila pot utrudljiva, zavil je v prvo hišo, da se bo odpočil. »Semle k peči sedi, Matijec,« ga je povabil gospodar, ki je leže v zapečku čital časopis. »Prav rad, saj me že pošteno bole noge,« se je usedel Matijec k topli peči. »Dobro, da je predpust pri kraju, zdaj se bom pa že odpočil. Kaj pa pišejo novega?« »Dobrega ni kaj! Pač pa nekaj slabega. Tule piše o tistem Rezijanu, saj veš, ki je krošnjarij po naših krajih pred leti, potem pa je v Jeloviških hribih ubil in oropal starega skopuha Tinača in njegovo ženo. Takrat so ga hitro ujeli in obsojen je bil na dvajset let ječe. Zdaj pa sporočajo, da je pred tednom iz zapora pobegnil brez sledu. Se ga še spominjaš, ali ne?«

»Seveda se ga,« je pritrdil Matijec. »Tudi saharin in kresilne kamenčke je prodajal. V moji bajti je bil večkrat. Potuhnjen človek je bil in hudih oči. Tak da je ušel, hudiman?«

»O, brez skrbi, da ga bodo kmalu dobili. V taki zimi se ne more dolgo skrivati. Priložnost se mu je najbrž ponudila, pa jo je odkuril. Pri nas ostani čez noč, Matijec, v bajti bo mrz,« je govoril gospodar.

»O ne bo, ne, saj sem zakuril zjutraj v peči. Ni sem mislil, da bom tako pozen, saj strah me ni, le tema je, se je smejal starček, ko je spet optal koš in se poslovil...

Temna noč je bila. Pot skozi vas pa je bila široka in razhrojena. Matijec je hodil brez težave. Na ovinku je postal, ozrl se je naokrog. Sneg je na debelo pokrival drevesa in strehe hiš, izpod katerih so mežikala svetla okna. Nebo je bilo polno zvezd in mrzel veter je pihal. O, ne bo še konec zime, ne, je pomislil zadovoljen, da ima dovolj hrane in drv.

Murinova kmetija je bila še v vasi, bajta, kjer je stanoval Matijec, pa že bolj na samem kraj gozda. Ko je dospel do vrat, je presenečen obstal. Skozi mala okenca je svetila luč. Ustrašil se je, a hitro potolažil. Star sem in pozabljiv. Zjutraj sem pozabil ugasniti petrolejko, se je spomnil. Da; saj ključ je tudi še na svojem mestu. Odrinil je vrata in vstopil...

O, groza... Kaj naj to pomeni? Na mizi razmetani ostanki jedi, njegova zaklenjena skrinja odprta... Na peči pa je smračuh suh dolgin... Matijcu je zledenela kri v žilah... Saj ni mogoče, pa je vendar... Da, on je, Rezijan, morilec... Ves trd od strahu se je obrnil. Takoj mora v vas po ljudi, da bodo zgrabili ubežnika. V zmedenosti je butnil v stol, ki se je

zvrnil z ropotom. Dolgin je planil s peči in zgrabil Matijca za vrat. Siknil je:

»Nikamor ne boš šel, samo poizkusi me izdati, zavil ti bom vrat kot mačku.«

Matijec se je tresel po celem telesu.

»Pusti me,« je komaj izdaval, »in pojdi svojo pot, ne bom te izdal, da si bil tu.«

»Ha, ha,« se je zakrohotal prihajajoč in se naslonil s hrbtom na vrata. »Jaz tudi vem, da me ne boš. Preslabo bi bilo zate. Ko sem prej skozi podstrešno lino zlezel v tvojo bajto, sem videl, da imaš skrinjo polno. Jesti dovolj za dva, to se pravi, za tole zimo... Saj vendar vidiš, da v takem ne morem hoditi okrog. Tu pri tebi bom skrit. Ko bo sneg skopnel, bom pa šel čez mejo.«

Matijec se je sesedel na klopi. Brezupno je poizkusil:

»Saj te bodo ljudje videli, ko bodo nosili čevlje.«

»Ne bodo me videli,« je odbil zločinec. »Ključ bom imel jaz in ne bom nobenemu odprl. Ti boš pa skozi okno povedal, da nekaj časa ne boš šival. Jaz bom vse videl in slišal, in če boš kaj drugega čveknil, ti bom razparal trebuh.«

Ubogi starec je bil obupan. Kaj naj stori? Vedel je, da se podlež ne šali, kaj mu je mar še en umor, če jih ima že toliko na vesti. Boji se samo žandarjev in kazni.

Čudno življenje se je pričelo v bajti. Matijec ni vedel, ali se mu sanja ali resnično živi. Kuril je v peči in kupal razbojniku, ki je jedel kakor volk. Strahoma je gledal Matijec, kako kopni njegova zalog, njegove s trudom pridobljene klobase in zabela. Mnogo hiš je obhodil s citrami in čevljev pozašil, da je vse to dobil, zdaj pa...

Čudno, a nič si ni mogel pomagati. Da bi ušel... ni bilo misliti, kajti vsiljivec je budno pazil nanj podnevi, ponoči pa ga je povezal z odejo, da se je komaj premikal. Bolele so ga stare kosti. A tudi vsiljivec je spal nemirno, premetaval se je po peči, blebetal nerazumljive besede v spanju, včasih je planil kvišku in zmedeno gledal okrog. Matijcu so vstajali lasje na glavi in mislil je, da se mu bo zmešalo. Da bi zaspal, ni bilo misliti. Vroče je prosil Boga, naj ga vendar reši tega šrinoga.

Cel teden ni bilo nobenega človeka blizu. Vaščani so videli, da se iz dimnika kadi vsak dan in so menili, Matijec pa počiva. Koledovanje ga je izmučilo. Ni čudno, star je...

Matijec je koš s citrami postavil v kot za vrata. Pod vtisom razburljivih dogodkov je nanj pozabil.

Opazil pa ga je vsiljivi gost... »Kaj, stariha, tole si pa mislil potajiti zase?« je privlekel iz koša steklenico, ki jo je vanj postavila Rupnica. »O prijateljček, tega sem pa jaz preveč potreben, da bi ga ti kdaj popil,« je nastavil steklenico na kosmata usta.

Matiju pa se je zasvitala rešitev. »O, da bi le res takoj vsega pogoltnil,« je srčno želel. Rekel pa je: »Vsaj malo mi ga pusti, potreben sem ga.«

»Še zame ga bo premalo,« se je zarežal dolgin in še in še nastavil steklenico...

Žganje je bilo močno in dobro, v steklenici je manjkala že polovica. Matija se je zdaj nalašč stegnil za njo, oni pa jo je spretno umikal. Postal je dobre volje.

»Sedi sem k meni, starina,« se mu je zapletal jezik. »Čeprav me ne poznaš in če bi me poznal, je boljše, da me ne poznaš, sicer me pa nič ne briga, če me ali če me ne... Dobro se imam pri tebi, še bom prišel, še, še...« Pijan do konca je zadremal, nagnjen na mizo.

»Hvala ti, Rupnikova mati. Ti si me rešila,« je šepetal Matijec. Toda njegov križev pot še ni bil končan.

Režijan je naenkrat planil pokonci in zgubljeno srepel v Matijo a.

»Ti, ti, kaj me tako gledaš... Kdo pa si... pa nisi ti Tinač? Seveda si... kaj, kaj te nisem dosti?

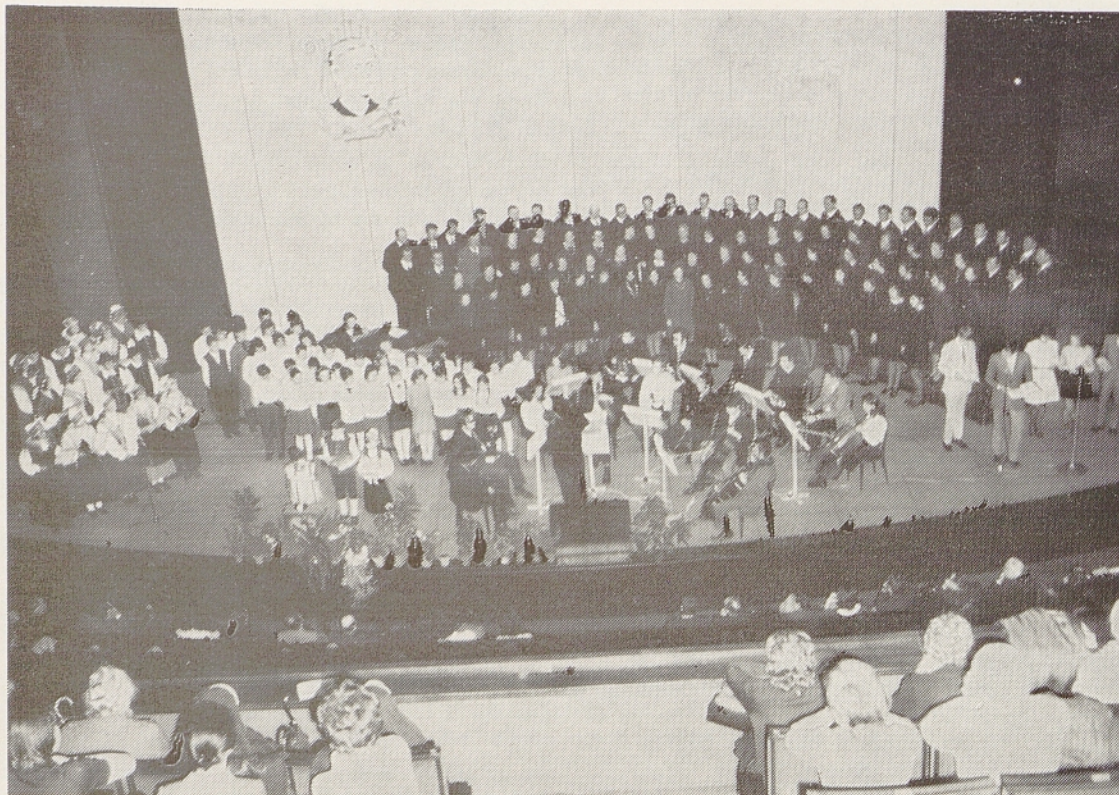
Čakaj, čakaj...« Zagrabil je čevljarско kopito in Matijec je komaj še odskočil, da mu ni treščilo v glavo. Podivjanec je zagrabil na mizi nož in norel vsekrižem po koči, na smrt prestrašeni starček pa je čepel, pravzaprav ležal v kotu pod posteljo in molil kecanje... Zver v človeški podobi se je končno unesla, telebnil je na klop in še malo, pa je zaspal kot ubit.

Dolgo si Matijec ni upal izpod postelje. Potem se je silno previdno stegnil v žep spečega po ključ in odklenil vrata. Odlasati ni smel. Kolikor so mu dale tresoče noge, je hitel do sosedov.

»Hitite, hitite. V bahti je zločinec, pijan, pijan, zvezati ga morate, eden naj teče po žandarje!« —

Prestani napor, mučenje in smrtni strah so zahtevali svoje, Matijec se je onesvetil... Še se je zbudil v lepi beli postelji pri Murinu. Še je zvedel, da je njegov vsiljeni gost spet pod ključem. Želel je duhovnika, in ko je ta odšel, so mu prinesli njegove ljubljene citre. In kakor, da bi črpal čudežno moč iz njih, se je Matija dvignil, zaigral in s slabotnim, tihim glasom zapel: »O srečni dom nad zvezdami...« Toda le prvo kitico, kajti smrt je stegnila po njem svojo ledeno roko — Matijec je ugasnil.

Fara se je zgrnila na njegov pogreb in pravili so, da pred njim še nihče ni bil deležen toliko pogrebcev in toliko prelitih solza kakor ravno Matijec...

Konec januarja je organizirala Slovenska prosveta v Trstu Gregorčičevo proslavo v Kulturnem domu. Nastopilo je okoli 200 Kobaridčanov - pesnikovih rojakov, ki so nam na svojstven način približali »goriškega slavčka« kot še nihče do zdaj. Izvajanje je zamislil in vodil kobariški kaplan Avgust Ipavec. Peli in recitirali so ter igrali v orkestru rojaki vseh starosti. Nastop je zapustil nepozaben vtis.

Josip Kravos

FRNCE KLEFUDRA DRUGI

(nadaljevanje in konec)

Takrat je Frnce prijel kapo za ščitek in si jo pritisnil prav do oči.

»Jn sm ustou sam s punčkami, s tisto uod prej jen tud muojo, ki jo kličamo še zmjerej Okroglica, sevejde ku prlužek, kr njnu pravu jemi je Tončka in jo imam najrajši od useh zatu, kr je prou taka ku muaja ranca mati.« Pri tem stavku je vzel Frnce z levico robec iz hlačnega žepa in si začel brisati solze, oprt z desno dlanjo ob komolec na mizi. Premolk, ki je nastal zaradi Frncetovega nadaljnega bolestnega hlipanja, je pretrgal Gustl z: »Dej dej, Frnce, kar pripoveduj naprej; tak mož, kot si ti, ne sme obupovati.«

Frnce si je počasi pridvignil kapo s čela navzgor, se zravnal ob naslonjalu stolice in nadaljeval: »Sej imate prou, nunc. Sej puole sm si dau korajžo jn sm dubu Julko prou na Uhajneh blizu Ustji, ud kmr je bla ranca Elka. Ma tudi ta je jemejla že prej ano punčko. Jn kr sva se uzila, jst nejssem uodnejhau mislt, de zdej bova ja prštimala anga fejst Frncčka. Jn kr je bu cejt poruđa, sm spetlih usa ustrahi čakou pred vratmi, de kej mi bo babca pršla povejdat. Jn kumej po dougm cajti kdr sm slišou, de je že dujnu jukalu, sm pej usa vesiu riku sam sjebi, da zdej bo pej ja anu Frncčk. Po dugm cajti je vndr uodprla babca vrata jn rjekla: »Na, glidjih, Frnce, kakšni lejpi dujčki sta, ku dva souda jn buodi vesiu, kr praujo, de kdur ima rad žinske, se mu najraj rodijo žinske.« Jn kokr videte zdej, nunc, sm uobdan uod šestih žinsk, ki skurej usje rasejo in zahtevajo, posibnu še gvantajne, ki je prnas taku dragu. Zatu vas pruosm, de bi mi vi kej puoslou, ki tm prvas se lžej dobi.«

Nunc Gustl, ki je z zanimanjem sledil pripovedovanju Frnceta, je pritrđil: »Ja, Frnce, ti bom že kaj preskrbel,« in obenem mu je priporočal: »Pa tudi ti se kaj več pobrigaj, da dobiš kako več donosno službo, ne ždi vedno pri tisti žagovni, kjer premalo zaslužiš!«

Frnce, ki ga je koristno svarilo malce prizadelo, je najprej molče vzel iz žepa delavskega jopiča zavojček cigarete Drava, izvlekel prvo, ki je bila na vrsti, si jo prižgal in med dimom nadaljeval: »Ma vejste, nunc, de prou taku me je pej s strašno jezo uobdelavala muoja žena. Glih učirej, kr je nejta jn pihala uagn u šprgerti, kr so ble drva, ki nm jh dajejo na »Lipi« uod premučene žagune jn ji je frčala žaguna po uobrazi, zatu kr je kratkovidna jn je preuč ud blizu pihala, se je taku rasfotala jn mi je use prerekla, prou taku ku vam povem: Sakramejlska žaguna, pusut žaguna, u tuoji mitlnasti glavi žaguna, u tujih hlačah žaguna, u špargerti žaguna, jn kej bomo muogli tudi jejst žaguno zasiran tuoje lejne mitlnosti?!«

In medtem ko je Gustl nestrpno s prsti trkljal po mizi ter pritrđeval: »Ja, ja, prav je imela Julka,« je Frnce

z ojačeno sapo spustil dim prav v sredo mize, si z desnico v zadregi zapenjal srajčni ovratnik, se pomaknil bliže Gustlno ter polglasno pravil: »Ja, ma vejste, nunc, da uana je pej tolku nagle jze, de me nej takrat samu zašpotovala, je tudi metala za mano usje, kar ji je pršlu pod ruoke: luonc, škarje, pokrovače. Murm riječt, de sm jmu sričo, da je kratkovidna, da me nej zadejla, če nje bi jmu zdej razbito glavo.«

Gustl je smeje spet posegel v besedo: »Tako si torej videl, do česa pride, če je družinski poglavar tako trmast, da se peča samo z žagovno.«

Frnce se je sedaj čutil še bolj prizadetega v živo, sunkoma je razprostil roke in z dvignjenim glasom začel: »Nunc, ma če je člouk mitlnast, tu nej še nubena trma!«

»Pa pojasni mi vendar,« mu je Gustl vpadel v besedo, »kaj sploh pojmuješ ti pod besedo mitlnast.«

»Nunc, jst mislem, de mitlnast člouk je tisti, ki gljida, de na lahko živi. Djenmu rječt tako, da če bi jst šou za molovarje, bi blu usje bel nevarno jn tješku.«

»In zakaj?« ga je rezko prekinil nunc.

»Zatu kr ana lopata pejska al pej maute je desitkrat tižja ku ana lopata žagune; jn puole če bi mi padu cejgu na glavo, je pej več ku de bi mi padu an žaku al pej še ceu us žagune. Jn če se umažete, nunc, uod maute al pej uod farbe, ne muorte taku hitru uočist ku žaguno, ki jo samo uotrijesete al pej uodpimate. Zdej pej nej riječejo ledje kar čjo.«

Gustl ni mogel na to modrovanje drugega kot pritrđiti: »Prav, prav, Frnce, vsaka glava svojo pamet.« — »Ja, nunc, jn glih taku je blu jn bo za zmiraj.«

Dan je dorastel v večer in v dvorano je prišla bolj izbrana družba. Iz skrajnega desnega kota, kjer sta kramljala Gustl in Frnce, je bilo videti ob razsvetljavi velikih lestencev in med lahničnim ovijanjem cigaretnega dima ljudi v živahnem žuboronju in slišati vseh vrst glasove, pomešane z žvenkeim pribora.

Frnce je sedaj popolnoma menjal držo. Z živahno kretnjo si je pritisnil ščitek kape navzgor, si prižgal cigareto Drava, položil oba komolca na mizo ter počasi spuščal težki dim v sredino dvorane. Medtem ko je Gustl praznil že drugo steklenico merlota v kozarce, se je Frncetu, ki je imel prost pogled po celi dvorani in je bil tudi že napol v rožcah, še bolj razvozljala beseda: »Videte nunc, koliku ledi je, ki se dns gostijo, jn jst jh skuorej usje poznam.« Resno je nadaljeval: »Ben viste, tm duol hitru pr ta prvih vratih pri mizi so peuci Kosovelouci, ki jh pozna ceu svejt, zatu ki so šli lansku lejtu vdle kalagur na Štajersku jn puole so šli še u Nuovo Gorico jn Kopr jn nejso nenkr enkrat falili. Puole pr mizi, ki je puolk, zmeraj na disni strani, so delovodje ud fabrike

tekstila in pr tisti mizi še bel gur so pej delovodje ud Fruktala. In naprej gur' do kuonca so pomejšani Gradbeniki in ud lejsnega podjetja »Lipa«, kmr dejlam tudi jst in tista dva tm duol na lejvi, ki imasta klebuke na glavi. In vejste kej, nunc, mejnde samu mi trije nejma-mo autu, ki usi drugi ljeti kr ns je, jh usi imajo, ani večje ani majnše, kokr jm paše.«

Frnce je v kratkem prestanku na dušek spraznil koza-rec, si slastno obliznil debete ustnice in pogledal prav od blizu nunca, ki ga je pravkar z zanimanjem vprašal: »Kdo so pa tisti pri veliki okrogli mizi v sredini, kjer so tudi ženske?«

»Nunc, tejni so pej uani, ki imajo usje čijs, in tejni so kumej pravi tovariši. Viste tisti tm na srejdji, ki sedi zavravn žene, ki ima rdiče lasi in se smeje, je Brluzgov, ki je fejst in ga usi upoštevajo, puole naprej pruti disni zavravn tiste debile žene je Frčkou; tejga imamo tudi usi radi. In naprej je Žljndrou z negovo ženo, ki kadista uoba ku Turka. Še bel naprej uokuli je pej Šajša Krlut, ki ima zavravn sina; ta je tudi galant, samu ta faler ima, de mu stršnu dopade menavat auto, zdej ima tudi uan »Avdi«. In tiste dva, ki sta prou nasprute nas, sta pej Pjepe Frncou in Rajko Čikc, uane dva nejmata žen s sabo, zatu kr hudeta k maši. In vejste kej vm še povejm, de Čikca usi malu šacajo, zatu kr je pred tolkmi lejti dau naprej buzga Frncita Tuoskouga, ki dejla u stari Gorici, z uobtuožbo de muote javni red. Ma tu, nunc, nej blu prou neč rejs, zato ki Tuoskou je pej stršnu boječ in še kr gri u cirku zaspi. In zatu nei smeu prit domou kšnih desit lejti. In tu, nunc muj, se je tudi lejdem stršnu fržma-galu, ma neč mu nejmo mogli pomagat.« Frnce se je

obrnil proti nuncu ter ga zamolklo vprašal: »Tm prvas bi blu u takm slučaju usje drgači, kejnje nunc?«

Gustl je odločno odgovoril: »Če bi pri nas delavca po krivem obsodili, bi imeli drugi dan po celi deželi splošno stavko.«

»Ja, nunc, ma tu pej spjtlj nej prou, ker s štrajkami so strašni struoški. Pej še duobru vm gre, ki taku razsi-pate. Tudi za drugu. Js si zmjerej spounem ud tist'buot, kr sm bu nejkej pred volitvami tm u Trsti, de kej za an šenšur so dejlali po mejsti. Voli za tu in za unu in usje v zvočnikih z govorniki po ulicah in po trgih, usje u plaka-tih po zidovih in po tlejh; taku, nunc muj, de se mi je prou mejšalu u glavi, kr sm pršu domou. Veste tlje pr ns je za volitve usje bel anfaq. Tovariši se prej zmej-nejo med sabo in dolučejo, kaku in kej in mi gremo in tu potrdimo. In plesk! pej so volitve končane. In vejste kej vm še povejm, nunc, de zatu pr ns na gre več prou slabu naprej, zatu kr se tovariši sami udbirajo in zbirajo in so zmjerej bel mitlnasti in duobri; taku sta tudi Puolde Prntkou in Miha Žjehn praula, kr smo počivali in slonejli na lopatah pr prspralene žagune, ma nje de bi švin-dleli glih taku, kr smo si dajli cejt. Tistkrat je pej Žježn kar na glas mejs drugu pravu: »Viste, ns je zdej zme-rom več in tovarišev pej premankava in beste vidli, de počasi počasi se bo tudi ud neh kšn spravu z Bugm.«

Nunc Gustl je tedaj nenadoma vstal, pogledal na uro in dejal: »Sedaj pa dovolj, Frnce, ker moram na avtobus, da se vrnem v Trst.« Frnce je še ganjeno za-vzdihnil: »Jej, nunc, pej kej že greste, pej pridte še in prneste še kej gvantajne, ki tlje je zmjerej vječje dra-gine.«

Čemu prihaja dr. Vladimir Schmidt?

Spoštovano uredništvo,

vsako leto v Kulturnem domu pri-rejajo razna strokovna predavanja za slovenske šolnike na Tržaškem. Med predavatelji, ki prihajajo iz Ljubljane, je prejšnja leta napravil zelo dober vtis pedagog dr. Pediček, tako s svojim strokovnim znanjem kakor s humanistično vsebino svojih predavanj.

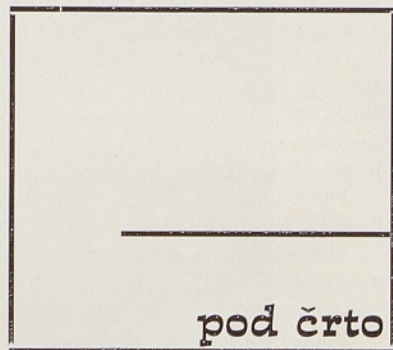
Letos — in verjetno tudi v bodo-če — dr. Pedička v Trst ne bo. Za-kaj? Ker je tajnik slovenske Komu-nistične partije Andrej Marinc skle-nil, da dr. Pediček ne sodi več na ljubljansko univerzo, kjer je do ne-davnega vodil pedagoški inštitut. Za-kaj? Preprosto povedano: ker je dr.

Pediček zastopal mnenje, da šola mo-ra vzgajati najprej človeka (k pošte-nosti, resnicoljubnosti, dobroti itd.) in šele potem državljana (torej k po-slušnosti dani oblasti oziroma reži-mu).

Po tem nastopu je moral dr. Pedi-ček odstopiti kot ravnatelj pedago-škega inštituta na univerzi, kar je ljubljansko DELO tudi naznanilo s prav mastnim naslovom.

Med ljudmi, na katere se je lahko politična oblast v Sloveniji pri tem sklicevala, je bil tudi dr. Vladimir Schmidt. DELO je namreč prav tiste dni ponatisnilo na celi strani neki članek dr. Schmidta, kjer je ta do-kazoval zmotnost stališč dr. Pedič-ka. Spet preprosto povedano: šola mora vzgajati najprej državljana, to-rej poslušno orodje neke politične oblasti.

Ta isti dr. Vladimir Schmidt pride te dni predavat v Trst slovenskim šolnikom. Še več, njegovo predava-nje bo otvoritveno, tisti dan bodo

šolniki prosti, poslušati ga bodo mo-rali obvezno.

Ali dr. Schmidt res nima toliko čuta, da bi se odpovedal nastopu v miljeju, za katerega ga vsa njegova povojna vloga v slovenski pedagogiki popolnoma diskvalificira?

In če nima tega čuta on, zakaj ga nima vsaj forum, ki izbira preda-vatelje za tečaj?

Navsezadnje je mnogo slovenskih šolnikov iz Trsta študiralo v Ljublja-

Martin Jevnikar

ZAMEJSKA IN ZDOMSKA LITERATURA (nadaljevanje)

MIROSLAV KOŠUTA

O prvi pesniški zbirki Miroslava Košute iz Sv. Križa pri Trstu — *Morje brez obale*, 1963 — sem že poročal, med tem se je pesnik preselil iz Ljubljane v Trst kot dramaturg Slovenskega gledališča, postal pa je tudi glavni urednik revije *Dan*. Leta 1969 mu je Založba Lipa v Kopru izdala drugo pesniško zbirko *Pesmi in zapiski* (69 strani).

V tej zbirki je Košuta življenjsko zrelejši, a tudi v oblikovnem pogledu je znatno napredoval. Pesmi je 45 in so po vsebini razporejene v pet ciklov z značilnimi naslovi: *Sledi mornice*, *Abecednik*, *Podoba stvari*, *Hvalnica s tremi jagodami*, *Sipina med nočjo in jutrom*. Prvi ciklus je nekak prehod med prvo zbirko in to, vse pesmi so prepojene z duhom po morskimi vodami, mornici, povsod vidi pesnik goli kraški kamen, tenka stebela dima, črne ladje, sliši staro ribiško pesem, od vsepovsod ga vabijo mladost, prijatelji in domači kraji, kjer je bil srečen in notranje urejen. Zato so te pesmi polne domotožja, zmeraj znova se mu vrača »luna z domačega dvorišča, / obala zmučenega proda, / zemlja ilovnatih korald«, ta zemlja mu je »ljubljena in edina, / do zadnje kaplje krvi«. Zato se bo vrnil domov, kjer »je vse to, kar ni nikdar bilo«.

Ta ciklus je najbolj tradicionalen tudi v oblikovnem pogledu, verzi so sicer prosti, moderni, vendar naravni in tekoči, realistični in brez sentimentalnosti, kar je redkost pri domotožju.

V drugem ciklu je šest otroških pesmi, ki so prisrčne, sveže, poučne in igrive. Kakor nekoč Župančič tudi Košuta uči svojega sina in mu ob igračah vceplja življenjske resnice, le da na koncu vedno trpko ali ironično pritakne kako svoje spoznanje. Dokler ne bo otrok ničesar razumel, ampak bo jahal vse, kar bo spravil podse, »dotlej boš lahko rekel, da si na konju. / To je zdaj razumel še tvoj tata... ki sicer ničesar ne razume.« Oslička naj kar raztrga, saj »oslov je zmeraj dosti. / oslov nikoli ne zmanjka«. In v življenju naj ponavlja, »fant moj, da bo zrasel pameten / kakor vsi, ki ponavljamo, ponavljamo, / kar ponavljajo drugi«.

V osrednjih ciklih se je Košuta najbolj približal sodobni slovenski avantgardistični in nadrealistični poeziji. Opeva algo, domino, hišo, kamen, kmeta, morje in vrsto drugih predmetov. To so bolj zapiski kot izdelane pesmi, zdaj realistični opisi, drugič samo pobilski in življenjska spoznanja. Včasih niza besede brez prave povezave, npr. *Svinja*: »Svinja je domača žival / z druge

ni, kjer je že zdavnaj ime dr. Schmidta nosilo prav poseben prizvok. Tisti pa, ki niso študirali tam, si lahko za 90 lir kupijo v Trstu DELO, in se lahko na lastne oči prepričajo o objektivno priganjaški vlogi, ki jo je pri aferi Pediček imel prav dr. Vladimir Schmidt.

Cesa nas torej prihaja učiti ta predavatelj?

Skupina slovenskih šolnikov

Izzeto poletje na Radiu Trst A

Občudovali smo skrbno izbrani in obsežni radijski spored zadnjega božica na naši postaji. Bilo mu je posevečene veliko skrbi in truda in je zaobjel res vso deželo. Pohvalno so se o njem izražali tudi poslušavci na

drugi strani meje, saj je prihajalo božično vzdušje v njihove domove prav po valovih naše radijske postaje.

Te dni pa smo zvedeli za program bližajočega se poletja, ki pa je, nasprotno od božičnega, oskubljen kot ni bil še nikoli odkar postaja deluje. Zaradi varčevanja bodo v okviru mladinske oddaje tri mesece ob nedeljah, ko postajo najbolj poslušajo, same ponovitve.

Še ni dolgo, kar je postaja pokazala izreden poslušalstvo za mladino. Naj omenimo oddaje, ki so jih izvajali dijaki naših srednjih šol, ko je postaja pritegnila k sodelovanju okoli 50 študentov, ki so nastopali. Zanimanje za oddaje je seveda preraslo krog teh petdesetih dijakov, ker se je razširilo tudi na njihove domove, na sošolce, znanke in tako dalje. Tudi te oddaje so ukinili. Lepa postaja je bila črtana.

Pred nedavnim je ista postaja podelila za deset najboljših mladinskih

iger nagrade. Na razpis je prispelo veliko kvalitetnih del, kot so povedali. Nekaj teh iger z natečaja bo uvrščenih v spored prihodnji mesec. In spet tuš — za poletje pa, draga mladina, nobene nagrajene, niti ne kake druge nove radijske zgodbe. Iz arhiva bodo potegnili trakove, stare trakove in jih bodo zavrteli. To nič ne stane. Mladina ima zelo dober spomin in je ne bodo zanimale že povedane zgodbe.

Nam je samo žal, ker se zdi, kot da nas vlečejo za nos. Gredo naproti mladini, jo že pritegnejo, nato pa kot bi jo pahnili spet od sebe. Mislimo, da to ni prav. Če mladino razočarati, si jo težko spet pridobiti.

Ali se morda ne bi splačalo primestiti nekaj lir pri kakem prebojatem televizijskem programu, kakor pa pri skromnem sporedu, namenjenem naši mladini, nad katero vsi tožite.

I. ŽERJAL

strani meseca / in morja senc.« Ali *Kmet*: »Kmet je žalostna živina. / Muli travo in živi, / živina, v miru. Če zamuka, / mu je žal, živini, / ker odmeva iz treh dolin.«

Ta vrsta pesmi naj bi bil po teoriji Tarasa Kermaunerja nekak *reizem*, opevanje stvari, ki žive same zase in neko svoje življenje, vredne so toliko kot človek. J. Horvat pa piše o njih, da poje »o stvarih, kakršne so v svoji statičnosti, njegova osebnostna nota je pri vsem tem največkrat duhovita opazka, pripomba, včasih aforistična modrost, ki določa vso učinkovitost besedila.«

Zadnji cikel je nekako nadaljevanje prvega, le da je v njem še več sodobne stiske, osamelosti in hrepenenja iz razčlovečene sedanosti. Vsak trenutek si je bolj neznan, »ne najdem se, zato se več ne iščem«, saj »to ni čas smrti niti čas življenja.«

Vsebinsko je tako zbirka mnogovrstna, oblikovno sodobno moderna. Pozna se vpliv ljudske pesmi, saj vpleta cele verze iz njih, ponavlja verze itd. Vpeljal je nekaj novih metafor: moja leta plapolajo kakor makov šal; stražarjem krokarji prše z jezika; štirinožni pesimizem; krvavo satje; reči so te obstopile kot stražarji; jezik nam cvete kakor bela marjetica; kriki visijo v zraku kakor odmevi rafalov... Večkrat pa so metafore tudi izrabljene: besede bojo dišale po kruhu in domačem vinu; mlada, topla zemlja... Na splošno je jezik realističen, stvaren, prej pripoveden kakor pesniško izbran.

Knjigo je lepo opremil Jože Brumen.

(Glej mojo oceno v *Literarnih vajah*, XXI., Trst, 1970, št. 3, 92-93, in J. Horvat, *Sodobnost*, XVIII., Ljubljana 1970, št. 8-9, 937-938).

PAVLA HOČEVAR

Pavla Hočevnar ni sicer Tržačanka po rojstvu, vendar je v našem mestu preživela dvajset najlepših in najdelavnejših let, o tem je napisala knjigo spominov, ki je izšla najprej v Primorskem dnevniku, nato v samostojni knjigi. Doma je bila v Malih Laščah na Dolenjskem, a rodila se je 1889 na Dunaju, kjer je bil njen oče kostanjar. V Ljubljani je dovršila učiteljske in prišla 1910 v Trst na Ciril-Methodovo šolo za učiteljico. Tu je ostala do 1930, ko je morala oditi v Ljubljano, kjer je nadaljevala z delom.

V literaturo so jo potegnile razmere, ker so 1923 tržaške Slovenke ustanovile mesečno revijo *Ženski svet* in Hočevnarjevi zaupale uredništvo. Tako je bila primorana, da je pisala uvodnike in članke, s podpisom in psevdonimi, kadar ni imela dovolj drugih prispevkov. To delo je nadaljevala tudi v Ljubljani, kamor se je list preselil.

Leta 1969 je izšla pri Založništvu tržaškega tiska njena knjiga *Pot se vije*, s podnaslovom *Spomini* (166 strani). Razdelila jo je v štiri dele. V prvem je opisala domači kraj s šegami, značilnostmi, domače, predvsem pa svojo mladost, češ »kadar začne človek zbirati spomine na določena obdobja svojega življenja, si večkrat ne more kaj, da bi ne segel v svojo prvo mladost in iskal tam tako ali drugačno zvezo za svojo poznejšo pot«. Doma je dobila trdno narodno vzgojo, že zgodaj pa se je seznanila z vodilnimi Slovenkami, ki so skušale vključiti tudi ženske v kulturno, socialno in politično delo. V drugem delu opisuje Ljubljano in svoje šolanje, svoj duhovni razvoj, razmere, ki so tedaj vladale v slovenski prestolnici, tako da je podoba živahna in zgodovinsko verna.

Tretji del je posvečen Trstu, kamor je prišla 1910. Hitro se je razgledala po razmerah in se vključila v delo. Delala je v šoli, pri ženskih društvih in njihovih časopisih, saj so bile tedaj Tržačanke vcdilne pred vsemi drugimi Slovenkami, tako na društvenem polju kakor tudi pri časopisih, ker so imele kar tri istočasno. Pisateljica se sprašuje: »In kaj bi bilo v Trstu, če bi bile žene klonile? Brez njihove pomoči bi ne bilo slovenskih vrtcev in šole bi ne bile mogle uspevati. Brez naših šol pa bi ne bilo zavednih mladih ljudi, bi ne bilo pevskih zborov, telovadnih in športnih društev, knjižnic...« (74) V tržaški okolici je bilo leta 1966, ko je okoliško šolstvo prevzela tržaška občina, enajst slovenskih šol, a razen proseške in škedenjske so bile vse enorazredne. V mestu samem so bile samo Ciril-Methodove šole, in sicer od 1888 dalje. Hočevnarjeva podaja zgodovino teh šol, narodno prebujenje, prosvetno življenje v Trstu do 1930, medvojnina in prva povojna leta, govori o slovenskem delavstvu, zlasti na široko pa o gospodinjskih pomočnicah, za katere so ustanovile narodne dame Zavod sv. Nikolaja. Pisateljica se zaveda, da so bile te gospe koristne in delavne, zato se je o njih na široko razpisala, pri nekaterih je podala tudi življenjepise.

Hočevnarjeva se je zanimala tudi za strankarsko življenje; najbližja ji je bila socialno demokratska stranka, a je ugotovila: »Slovenskim socialistom moramo priznati, da res prispevajo za slovensko kulturo. Ali težava je v tem, da se ne moremo zanesti nanje, ker so pač v italijanski socialistični stranki in ne morejo nastopati samostojno.« Navedla je nekaj zgledov te odvisne politike. Čutila je tudi nasprotovanje domačinov proti učiteljem iz drugih pokrajin, toda po lastnih izkušnjah je ugotovila: »Naj so bili domači učitelji še tako sposobni za svoj poklic v domačem kraju, jim vendar priznani profesorji slavisti na koprskem in goriškem učiteljski niso mogli med študijem privzgojiti pristnega duha slovenskega jezika... Sloga in dikcije se skoraj ne moreš priučiti, oboje si prilastiš šele pri vsakdanjem občevarjanju z ljudmi iz takih predelov, kamor ne sega vpliv tujega jezika.« (70)

Hočevnarjeva je realistično in izčrpno prikazala tržaške razmere. Ni se opirala samo na lastne spomine, ampak se je poslužila tudi razprav avtorjev, ki so obravnavali te razmere in vprašanja (L. Čermelj, Ferdo Kleinmayer idr.), časopisov (*Edinost*, *Prim. dnevnik*) in drugih virov. Tako gre za več kot gole spomine, skoraj za zgodovinsko pričanje, ki pa je podano z osebno noto.

Zanimiv je tudi zadnji del, ko se je avtoričino delo razmahnilo tudi preko slovenskih meja.

Spomini Pavle Hočevnarjeve so torej pomembno delo, saj je prva ženska, ki je opisala po lastnih doživetjih to razgibano dobo slovenske tržaške zgodovine, katero je pomagala ustvarjati. Srečala se je z vrsto uglednih javnih delavk in delavcev in jih označila iskreno, odkrito in prizadeto. Nikomur ne prizanaša, ne pritožuje se nad očitnimi krivicami, pohvali, kar je vredno. Na nekaterih mestih je knjiga napisana z umetniškim navdihom, v celoti pa se bere kakor roman. Kratek predgovor ji je napisal dr. Lavo Čermelj. Knjiga je tudi bogato ilustrirana.

(Prim. mojo oceno v *Literarnih vajah*, XXI., Trst 1969, št. 1, 26-27, in Albert Rejec: Po izidu knjige Pavle Hočevnarjeve, *Prim. dnevnik*, 2. nov. 1969.)

(dalje)

Vrtovi muz

knjige

JOŽE JAVORŠEK: HVALNICA ZEMLJI

Za božič je izšla pri mariborski Založbi Obzorja 19. knjiga Jožeta Javorška z naslovom *Hvalnica zemlji*. Po vsebini in obliki je na prvi pogled očitno, da gre za nadaljevanje, razširitev in dopolnitev knjige *Kako je mogoče*, ki je izšla leta 1969 pri isti založbi. Pripovedovanje je prav tako osebno prizadeto, včasih nekoliko jezno, drugič prisrčno.

Knjiga ni razdeljena na poglavja, le presledki kažejo na pet večjih razdelkov, ki pa se prelivajo drug v drugega, da je vse skupaj podobno lavi, ki nepretrgano bruha iz žrela. Začenja se v gostilni in pijan pripoveduje prijatelju o svojem zaporu leta 1948, o Judih in njihovi medsebojni povezanosti in solidarnosti, o lepoti ljubljanskega Barja, nad vsem pa plava groza smrti, o kateri trdi, da preži nanj »že od rane mladosti«. Pri partizanih se je komaj rešil iz italijanskega obroča, vrsto primerov smrti je videl kot deček v domači vasi, kjer je bil oče grobar.

Središče knjige predstavlja četrti del, v katerem pripoveduje o materini smrti, o smrti brata Ivana pri partizanih, ko je izkrvavel na samotnem štajerskem kozolcu, o pesnikih Balantiču in Hribovšku, in znanstveniku Remicu, treh predvojnih prijateljih ali znancih, ki so padli kot domobranci ali so jih po vojni ustrelili zaradi tega, o partizanu Klariču, ki je bil s pisateljem v obroču, a se ni hotel rešiti, ker se je zbal revolucije.

V naslednjem delu je v ospredju sin Guru: pripoveduje o njegovem rojstvu, premišljuje, kakšno brašno naj mu da na pot v življenje. Vse pisateljevo življenje se je razvijalo »v imenu ljubezni«, toda prav v tem je krščanstvo »popolnoma propadlo«,

ker ni znalo uresničiti te svoje največje zapovedi; zato se navdušuje za »vesoljno milino« budistične filozofije. Višek zanj pa je sovraštvo, saj: »Zato ni nič čudnega, če sem se začel kot človek zavedati in razvijati šele tistega dne, ko sem spoznal, kaj je sovraštvo.«

Zdaj je njegova edina naloga »peti hvalnico Zemlji«, kajti »kako je vse lepo na tem najboljšem svetu med svetovi!«

Na koncu spet prevlada smrt, ko pripoveduje, kako se je preoblekel v duhovnika in hodil kot član pokrajinskega izvršnega odbora Osvobodilne fronte po deželi, dokler ga niso prijeli italijanski vojaki in ga skoraj ustrelili.

To je nekak epski okvir, v katerega je Javoršek položil svoje misli, nazore in filozofijo. Izrazito novega je malo, ker je skoraj vse to povedal že v *Kako je mogoče*, a tam z večjo osebno prizadetostjo in prepričljivostjo. Dodal je le nekaj prizorov iz lastnega življenja, predvsem v zvezi z zaporom leta 1948, česar ne more pozabiti, in z raznimi smrtnimi nevarnostmi, dodal je bratovo življenje in njegovo pretresljivo smrt in prav tako njegov grozotni prekop, ko je oče prenesel njegove kosti v aktovki na domače pokopališče. Razširil je poglavje o materi ter živo poustvaril teto Kristino in njeno življenje.

Najbolj pa se je razpisal o Balantiču, Hribovšku, Remicu in Klariču. Prve tri skuša razumeti, zakaj so postali domobranci, žal mu je, da jih ni odvrnil od tega, njihova nasilna smrt mu ne gre iz spomina, kljub temu pa jim pritisne pečat izdajstva. Sam večkrat poudarja, da je bil revolucionar, da se je boril za revolucijo (koga hoče prepričati?), Klariču je položil v usta strahotno podobo revolucije, ki lahko postavi človeka brez vzroka na zatožno klop (str. 109 - 116), ne da bi mu ugovarjal; še več: tudi pisatelj sam »je bil obsojen na 12 let ječe, ne da bi on in tisti, ki so ga obsodili, vedeli zakaj«. Vendar pa ne more razumeti omenjenih pesnikov, ki so se borili proti tej revoluciji. V Laščah je bil prijatelj italijanskega vojaka-pesnika Fidia Gambettija, »ki ga je Mussolini posvetil s posebno nagrado za njegove (dokaj zanimive) fašistične pesmi«, toda ta pesnik »postal je ko-

munist«. O Balantiču pravi, da se mu je na cesti izognil, na Remičevo očitiranje, zakaj so njega in Hribovška po vojni brez procesa ubili, najde eno samo besedo: »Revolucija...« Ta beseda vse opravičuje, bližji je tuj komunist kot lastni brat.

Krivične so sodbe o nekaterih zdomskih Slovencih, ker kažejo na osebno obračunavanje, in o zdomski literaturi na splošno, češ da je skoraj vsa »zapečarska, zamudniška in provincialna«, ker pesniki niso znali občutiti »bolečine izgnanstva«, da bi iz njih »izbruhnila pesem o izgubljenem življenju na dan«. Drugačnega mnenja so literarni zgodovinarji (Slodnjak, Legiša, Pogačnik...) in nepristranski presojevalci, da so nekateri ustvarili dela, ki imajo trajno vrednost, ob izidu pa so prekosila vse, kar je tedaj izhajalo v matični domovini (Simčič, Jurčec, Kociper, Rozman, Kos, Truhlar). Potrebna bi bila natančna analiza, ki bi šele dovoljevala nepristransko sodbo. Predvsem pa bi morala biti zdomska literatura dostopna vsem.

Prav tako je avtor ozek do domače poezije, saj »se kažejo skoraj v sleherni slovenski pesmi zadnjih časov... sprenevedanje, samoposilstvo, kulturno pozerstvo«. Vzor Slovenca mu je samo Josip Vidmar, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, čigar tajnik je Javoršek, ker se mu zdi, »da je v XX. stoletju osredotočil v sebi najvrednejše zanimivosti slovenstva. Še več: ta srečni modri in stehntani mož se mi zdi najlepša možnost za prihodnjo podobo slovenskega človeka.«

Ta knjiga — v podnaslovu stoji, da je roman — združuje v sebi privide, razmišljanja, spominjanje, filozofijo, literarno kritiko, razpravljanje o revoluciji in smislu življenja, vložne črtice, avtobiografijo in še kaj. Miselno je torej bogata, problematična in vprašljiva, kakor bi danes rekli, zato bo rodila ugovore, kakor jih je *Kako je mogoče*. Osnovni ton je pretresljiv, mestoma naravnost grozljiv, napisan pa z veliko rutino, prizadetostjo in v izbranem jeziku. Pisatelj besede tehta, izogiba se tujk, ne more pa se izogniti nekaterih banalnih izrazov. Tudi kak prizor (npr. obisk škofa Jegliča v Laščah, prizor v postelji po pijanosti...) bi brez škode izpadel.

Martin Jevnikar

OGLEDA VREDNA POSTAVITEV TRAMVAJA POZELENJE V S G

Gledališki list z izbranim uvodom Miroslava Košute, z odličnim prikazom avtorja drame v okviru sodobne ameriške dramatike (Vl. Kralj) ter z dodatkom treh dnevniško prizadetih odlomkov izpod peresa samega T. Williamsa je povedal gledavcem dovolj tako o avtorju kot o delu samem, zato se menim omejiti samo na razmišljanje o igravski postavitvi tega že klasičnega dela sodobne ali (glede na vse, kar je v tako naglem pospešku medtem že šlo čez svetovne odre) skoraj sodobne dramatike.

Izboru in režiji tokrat ni kaj reči. Posebno o režiji lahko trdim, da spada med izbrane: vrsta drobnih režijskih domislic, precizno izdelani tudi najbolj epizodni liki, (ki tako postajajo vsak zase nosilec svoje osebne človeške drame v malem). Potem sklenjena, umirjena gradnja, ki postopoma, v spretno odmerjenih crescendo in decrescendih v čedalje bolj dinamičnem ritmu raste v notranji intenziteti, hkrati pa čara z »zunanjim«, — s tistim za naš oder tako novim, sproščenim, naglim tempom. (Tega smo občudovali že pri uprizoritvi Samomorilca MGL). Režiser je znal v ta lahkotni, življenjsko prepričljivi odrski »ples«, v to igrivo naravnost kretenj, obratov in konverzacijskih zasukov potegniti tudi naše pogosto tako toge ali pa preveč teatralno privzdignjene igravce. Smisel za detajl, teža, ki jo je znal dati posebno nekaterim značajem v drami, poudarek na gradnji notranjih konfliktov ter zabrisavanje patosa in zunanje upadljivosti pri nosilcih dramskega dejanja so samo nekatere izmed odlik, ki kažejo na to, da Hieng družu vrsto navadno izključujočih se odlik dobrih režiserjev: inteligenco — pa tudi temperament; posluš za to, kar je v človekovi podzavesti boleznega, razklanega in neulovljivega — obenem pa zdrav čut za ustvarjanje ambienta, v katerem se je še tako alieniran in zapleten individuuum prisiljen gibati. Prav ta smisel za sanjsko in hkrati za realno je dal tej uprizoritvi tisto dimenzijo človečnosti, ki smo je z našega odra tako redko deležni.

Koliko je režiserju uspelo poteg-

niti za sabo igralce in jih podrediti svojemu konceptu? Saj vemo, da noben ansambel nima samo vrhunskih umetnikov in da marsikdaj kakšna vloga odkrije v dotlej nezapaženem igralcu novo dimenzijo, ali obratno, da se tudi izkušenemu mojstru kdaj kakšen lik izmuzne iz rok. Zdravnik Adrijana Rustje gotovo spada med takšne, saj je njegovo onegavljenje okoli Blanche vse prej kot podobno početju zdravnika, ob njem pa je bolničarka Zlate Rodoškove pravi pravcati miličnik v krilu. Tudi Leli Nakrstova je s svojo tragično pojavo in zlomljenim glasom dodala svoji Mehikanki kvečjemu komičen prizvok. Skratka, trije liki, ki so bili med člani ansambla neposrečeno izbrani.

Pa tudi za nosilko glavne vloge se — kot večletni obiskovalec gledališča — vprašujem: ali je bila Blanche, v katero je Mira Sardočeva vložila maksimum svojega igralskega napora, ukrojena za njen igralski temperament. Kar preveč pretenjena in prefinjena je bila, presanjaska in preeterična za vse tisto, kar pripisujejo Blanche v njeni preteklosti. Preveč nalomljena je, preveč razrvana v poduhovljeni smeri, da si kar nič ne morem zamisliti tega krhkega bitja v situacijah, ki bi zahtevale vse drugače prekrvljen temperament, vse vehementnejšo nagon-skost. Vloga, ukrojena po mojem mnogo bolj za Kozlovičevo, ki bi ji dala resda manj duha, zato pa več krvi in sle. Gotovo je možna tudi takšna Blanche, vendar sem skoraj uverjena, da je bila vsa ostala igra ubrana na nekoliko drugačno; ta Blanche bi se bolj podala v kakšno nordijsko ali rusko magično vzdušje, ki zahteva od igralka psiholoških nians, manj pa je verjetna na ameriškem vročekrvnem jugu.

Kozlovičeva kot njena sestra je podala žensko očarljiv lik, topel in zadržan, odlike, ki jih doslej skoraj ni pokazala.

Stella je bila prepričljiva in naravna ter zadeta tudi v kostumih in pričeski. Iz Alojza Miliča je Hieng izbrskal vrsto kvalitete, ki jih doslej še nismo opazili, tako da je bil njegov Mitch uspela kreacija, ki se je človek prav rad spominja. To velja tudi za Miro Lampetovo v vlogi Eunice; epizodna osebnica, ki pa dodaja žarnski sliki po zaslugi igral-

kine živahnosti in domiselnosti poseben južnjaški kolorit. Vatovec kot inkasant je bil pač še začetniško nesproščen, a prijeten, Livij Bogatec in Silvij Kobal kot hišna prijatelja pa sijajna, dognana v mimiki in polna iskrivega igralskega žara, tako da so bili prizori pri kvartanju kar prekratki in se jih nisi mogel nagledati. Posebno pohvalo pa brez dvoma za služi binom REŽISER - STAREŠINIČ. Ta tako pogosto nekoliko teatralno privzdignjeni igralec je tu kreiral nadvse naraven, temperamenten, psihološko zadet in skrbno izdelan lik, ki je do konca obdržal začetno notranjo napetost in ostal verjeten in prepričljiv do kraja. Lahko ga prištejemo med najbolj uspele Starešiničeve igralske stvaritve, pri čemer pa ne smem mimo ugotovitve, da sem tudi v tej vlogi že videla tako v filmu kot na kakšnem drugem odru kakšno še boljšo kreacijo. Glasba Aleksandra Vodopivca je tokrat kar v precejšnji meri prispevala k ustvarjanju primerne vzdušja. Prevod drame je lahkoten, tekoč, dikcija dobra, scena pa, dasiravno — najbrž hote — starinska, zelo funkcionalna in estetsko nadvse prijetna, le malo preveč prostorsko utesnjujoča. V celoti lahko imenujem predstavo uspešno in repertoarno zadeto, nekaj tako rekoč skoraj klasičnega iz našega stoletja, nekakšen jeziček na tehtnici med dvema skrajnostima: med Črevi, ki so za nami, in med Škiljenjem lune, ki je pred nami, med dvema eksperimentoma, ki nam ju je bilo in nam ju bo prenesti tako ali drugače. ZORA TAVČAR

glasba

KONCERT TRŽAŠKEGA BAROČNEGA ANSAMBLA V KULTURNEM DOMU

V soboto 22. januarja je v Kulturnem domu nastopil Tržaški baročni ansambel v sestavi: Miloš Pahor - flavta in kljunasta flavta, Giovanni Sperandio - oboa, Nereo Gasperini - violončelo in Dina Slama - čembalo. Koncert je bil zanimiv s čisto določenega vidika: posredoval nam je namreč baročno glasbo, ki je nimamo prilike pogostokrat slišati. Skoda, da v program niso vključili kakega italijanskega skladatelja, saj

je italijanski barok dal na tem področju velike mojstre.

O izvedbi sami bi lahko rekli, da je bila na dostojni ravni. Posebno dobro je bila Bachova sonata, odličen pa Telemannov kvartet. V celotnem sestavu je bil najboljši violončelist Gasperini. Pri Telemannovi sonati sta se oboa in flavta nekoliko lovili na tempu, v Naudotovem triu pa je oboa na koncu polomila in pokvarila celoten vtis. Toda krivdo je treba prej pripisati instrumentu kot pa oboistu samemu, ki je bil drugače odličen.

Purcellova skladba za klavičembalo je nekoliko dolgočasila, ker ni čembalo — oziroma spineta — instrument, ki bi dopuščal veliko možnosti za muziciranje. Izvajanje tudi s tehnične plati ni bilo najboljše pri skladbi, ki ni predstavljala posebnih težav.

Kot smo rekli, je bil sobotni nastop važen predvsem zaradi programa in pa zato, ker je bil edini koncert domačih izvajalcev v tej koncertni sezoni. En sam koncert tržaških glasbenikov Slovencev ali Italijanov — pa je odločno premalo.

KONCERT ZAGREBŠKEGA KVARTETA V KULTURNEM DOMU

Koncert, ki je bil v Kulturnem Domu v sredo 2. februarja, je bil brez dvoma najboljši v letošnji sezoni in bo to najbrž tudi ostal. Gostoval je namreč svetovno znani Zagrebški godalni kvartet v sestavi: Josip Klima - violina, Ivan Kuzmič - violina, Ante Živković - viola, Josip Stojanović - violončelo.

Zagrebški godalni kvartet deluje od l. 1919. V njem sodelujejo že priznani umetniki. Njegovi koncerti po svetu so številni in potrjujejo upravičen uspeh, ki ga uživa kot najbolj znan jugoslovanski komorni ansambel. Z Zagrebškim kvartetom je nastopila tudi mlada mezzosopranistka Zdenka Novšak - Houška, ki je že žela velike uspehe. Koncert je bil res brezhiben v vsakem pogledu. Izvajanje solistov se je prelivalo v skladno celoto; kljub temu pa mu je vsak posameznik vtisnil svoj pečat. Zagrebški umetniki so dokazali tako visoko tehnično in muzikalno raven, kot jo malokdaj srečamo. Zato bi tudi zaslužili, da bi jih sprejela polna dvorana.

Čuk

na Obelisku

Č.U.K.

AGENCIJA ZA POMIRJANJE

ŽIVCEV

ODGOVOR SKUPINI SLOVENSkih UČITELJEV

Č.U.K. je te dni dobil pisemce. Podpisali so ga nekateri slovenski učitelji. V njem se hudojejo, ker da bo v ponedeljek 28. t.m., to je na od samega sv. Gabrijela od žalostne matere božje, predaval njim, tržaškim učiteljem, neki dr. Vladimir Šmit iz Ljubljane. V svojem protestu pravijo, da je to zastopnik stalinovske pedagogike, ki ga ne bi bilo treba v Trst solit pamet zamejskim šolnikom. Ti vrlji učitelji celo grozijo, da bodo tega predavatelja pozdravili s piščalkami.

Prvi del sporeda je vseboval izključno sodobne avtorje. Ti pa niso lahko dojemljivi in če jih je v program vključenih preveč, ni lahko obiti nevarnosti, da bi se publika dolgočasila. V tem primeru pa kaj takega sploh ne pride v poštev. Program je bil izredno skrbno sestavljen. — v spored je bil vključen tudi Kvartet števil. 2 tržaškega skladatelja Merkuja, ki je pred kratkim dobil Prešernovo nagrado. Poleg Merkujeve so bile v prvem delu sporeda na programu še naslednje skladbe: Odakov Godalni kvartet števil. 3, Srebotnjakov ciklus pesmi za mezzosopran in godalni kvartet MATI

Kaj naj ob tem naredi Č.U.K., ko pa se na šolske zadeve razume kakor zajec na boben?

Zadevo je prepustil v nadaljnjo obravnavo svojemu dopisniku Ninčku Fringuelliniju.

Ninček je, ne bodi len, s svojo znano domiselnostjo ukrepal kar v dve smeri.

Prvič je že pokupil prav vse piščalke po trafikah okrog Kulturnega doma, da se bodo mogli ti po nepotrebnem užaljeni učitelji izživljati samo s prsti.

Drugič je, glej ga Ninčka, skočil naravnost v Ljubljano. Na najvišje mesto, tja seveda ni prišel, kjer se reže polenta zamejcem. Na vsak način pa je bilo mesto dovolj mero-dajno, da je lahko Ninček razkril reakcionarnost podpisnikov tistega protesta. Še več, iz Ljubljane je prišel z informacijami, ki postavljajo tiste učitelje dobesedno na laž. Zvedel je namreč, da se v Ljubljani že pripravlja za drugo leto izbor predavateljev in na teh tisti učitelji ne bodo našli niti kocine iz brkov Josipa Visarionoviča Stalina.

Č.U.K. jih posreduje v tolažbo učiteljem, ki so se obrnili nanj.

Evo nekaj predlaganih predavateljev in tem:

Dr. Dušan Pirjevec: »Narodnost kot nič.«

Taras Kermavner: »Bodite Slovenci, dokler se spleča.«

Marian Kramberger: »Prednost zamejskih Slovencev, da so lahko mnogonacionalni.«

P.S. Naknadno je Č.U.K. zvedel, da se cenjeni predavatelj, o katerem je govora, ne piše Šmit, ampak pravilno nemško Schmidt.

Zato gospoda predavatelja pozdravlja z besedami, s katerimi je naš Prešeren pozdravil svojega prijatelja Ferdinanda Schmidta:

»Ni mi vseh nemško ime, srčno pa ljubim kranjsko srce!«

ter Slavenskega PJESME MOJE MAJKE za mezzosopran in godalni kvartet.

V drugem delu sporeda nam je Zagrebški kvartet predstavil Dvorakov Kvartet v f-duru op. 96 imenovan tudi »Ameriški«. Dvorak ga je napisal med svojim bivanjem v Ameriki in v njem se melodije njegove domovine prepletajo z ameriški ritmi. Tudi tu je bilo izvajanje brezhibno.

Navdušenje, ki ga je zbudil Zagrebški godalni kvartet, je bilo res veliko. Zato so bolj vztrajni poslušalci izsilili še dodatek in sicer Ravelov Scherzo. ADA MARKON

Gospod kupi znamko za 50 lir in hoče plačati z desetisočakom.

»O, za tako malenkost naj vam menjam?«

»No pa dajte še škatlico vžigalic!«

—o—

»Moja žena me ne razume. In tvoja?«

»A, ne vem. Mi ni še nikoli govorila o tebi.«

—o—

Mama: »Samo poglej, Drejči, kako umazane roke imaš. Poglej moje, kako so bele.«

In Drejček: »Ja, seveda, ti jih umivaš že trideset let!«

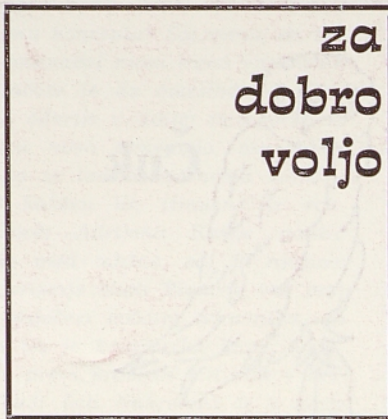
—o—

Dimnikar pride v hišo in pove klientom, da se bo poročil.

»Je lepa, veste, zares lepa.«

»Svetlolasa?«

»Ne, to ne, ima temno polt in lase. Saj veste, blondinka bi se pri moji obrti kmalu umazala.«

za
dobro
voljo

Arheolog si je ogledal starinske zapore v Ferari. Vodnik je odprl železna vrata in jih odpiral, da je šlo skozi mozeg.

»Zakaj pa ne namažete teh vrat, ko tako cvilijo?«

»Nalašč. To na tujce napravi največji vtis.«

»Kaj vi imate že dvajset let staro hčerko? To ste se pa zgodaj poročili.«

»Ja res, ob šestih zjutraj.«

—o—

Oče je sina prebunkal, nato pa mu je rekel: »Verjemi, mene boli huje kot tebe, če te moram nabiti.«

»Ja, pa te ne boli tam, kot mene,« je zatulil mali.

—o—

»Baptist, so vsi gostje že odšli?«

»Da, gospod, vseh deset.«

»Deset? Veš dobro, da jih je bilo deset?«

»Da, gospod.«

»O hvalabogu! Torej je bil tisti, ki sem ga ubil, vendarle jelen.«

—o—

Sodnik tolaži stranko: »Ali ste prepričani, da je hotel žaliti vas? Morda mu je beseda »idiot« ušla iz ust.«

»Ne, ne, se me je dobro ogledal, preden mi jo je zabrusil.«

BOGATA ZALOGA GOSPODINJSKIH, OKRASNIH
IN NABOŽNIH PREDMETOV - LESTENCEV - SVETIH
PODOB IN ROŽNIH VENCEV

Keržë

Trg S. Giovanni 1 — T R S T — Tel. 35-019

precizna šestila
naočniki, fotografski
in filmski aparati

T R S T
Ul. Carducci 15
Telefon 29-656

Dobili smo bogato ilustrirano knjigo, namenjeno vsem, ki jih zanimata zgodovina in legenda o ljudeh, ki so se stoletja upirali osvajalcem naše obale in so v spopadih z veliko močnejšim sovražnikom vzdržali in ohranili čast nepremagljivih bojevnikov za svobodo

Ivo Košutič:

GUSARJI JADRANSKEGA MORJA

tržaška knjigarna

T R S T - Ulica Sv. Franciška 20 - Telefon 61-792

R I M - Slovenski

„HOTEL BLEĐ“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme 40
Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje
Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami